

KARELIA-AMMATTIKORKEAKOULU
Sosiaalialan koulutusohjelma

Riikka Haapalainen

HAVAINNOMOTORINEN TOIMINTA – Kuva- ja toimintakortit työväli-
neenä varhaiskasvatuksessa

Opinnäytetyö
Helmikuu 2021

OPINNÄYTETYÖ
Helmikuu 2021
Sosiaalialan koulutusohjelma

Tikkarinne 9
80200 JOENSUU
+358 13 260 600 (vaihde)

Tekijä
Riikka Haapalainen

Nimeke
HAVAIMOTORINEN TOIMINTA– Kuva- ja toimintakortit työvälineenä
varhaiskasvatuksessa

Toimeksiantaja
Päiväkoti Ilomantsissa

Tiivistelmä

Varhaiskasvatus on lain (540/2018) nojalla jokaisen lapsen tasa-arvoinen oikeus saada kehitystä kokonaisvaltaisesti tukevaa opetusta ja ohjausta ennen oppivelvollisuuden alkamista. 3–5-vuotiaiden lasten kehitys, etenkin motorinen kehitys, on nopeaa. Kehitys edellyttää aistitoimintojen kypsymistä ja lapsen kiinnostusta ympäristön ärsykkeisiin. Havaintomotoriikkaan yhdistyvät motorinen toiminta ja havainnot. Liikkumisen avulla lapsen on helpompi muistaa opittuja asioita. Havaintomotoriikan kehitys tukee muidenkin asioiden, kuten kielellisten taitojen, kehitystä. Tämän vuoksi varhaiskasvatuksessa on tärkeää tukea havaintomotoristen taitojen ja liikkumisen taitojen kehitystä.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli vahvistaa varhaiskasvatuksen työntekijöiden teoreettista tietoa tukemaan 3–5-vuotiaiden lasten havaintomotoristen toimintojen harjaantuttamista. Opinnäytetyön tavoitteena oli tuottaa kuva- ja toimintakortteja varhaiskasvatuksen työntekijöille. Kuva- ja toimintakortit ovat hyödyllisiä päiväkodin arjessa esimerkiksi siirtymä- ja odotustilanteissa. Toimeksiantajalta saadun palautteen perusteella todettiin, että työvälineet toimivat vahvasti varhaiskasvatuksen työntekijöiden kasvatustyön ja lapsen kasvun tukena havaintomotoriikan kehittämisessä.

Jatkossa olisi hyödyllistä tehdä tutkimus, jolla voisi tarkastella kuva- ja toimintakorttien vaikutusta havaintomotoriikan kehitykseen. Lisäksi korttien käyttöä voisi laajentaa muuhinkin päiväkodin tilanteisiin.

Kieli
suomi

Sivuja 38
Liitteet 4
Liitesivumäärä 6

Asiasanat

varhaiskasvatus, havaintomotoriikka, lapsen kehitys

THESIS
February 2021
Degree Programme in Social Service

Tikkarinne 9
80200 JOENSUU
FINLAND
+ 358 13 260 600 (switchboard)

Author
Riikka Haapalainen

Title
OBSERVATION MOTOR ACTIVITIES - Picture and action cards as a tool in early childhood education

Commissioned by
A Day-care center in Iломantsi

Abstract

Under the law (540/2018), early childhood education is the equal right of every child to have education and guidance that supports development comprehensively before the start of compulsory education. The development of children aged 3 to 5 is fast, especially motor development. Development requires the maturation of sensory functions and the child's interest in environmental stimulation. Observational motor combines action and observations. Exercise makes it easier for a child to remember what they have learned. The development of observational motor skills also supports the development of other skills, such as linguistic skills. Therefore, in early childhood education, it is important to support the development of observational motor skills and movement skills.

The purpose of this thesis was to make stronger the theoretical knowledge of early childhood education staff to support the practice of perceptual motor functions in children aged 3–5 years. The aim of the thesis was to produce picture and action cards for early childhood education employees. Picture and action cards are useful in the daily life of the kindergarten, for example in move and waiting situations. Based on the feedback received from the client it was discovered that tools strongly support the early childhood workers and support the growth of the child in the development of observational motor.

In the future, it would be useful to examine the effect of image and action cards on the development of observational motor skills. In addition, the use of cards could be extended to other kindergarten situations.

Language
Finnish

Pages 38
Appendices 4
Pages of Appendices 6

Keywords

early childhood education, observational motor, child development

Sisältö

1	Johdanto	5
2	Varhaiskasvatus	6
2.1	Varhaiskasvatuksen tavoitteet	6
2.2	Laaja-alainen osaaminen.....	7
3	Lapsen kehitys 3–5-vuoden iässä.....	9
3.1	Motorinen ja kognitiivinen kehitys	9
3.2	Havaintomotoriikan kehitys	11
3.3	Aistien merkitys havaintomotorisessa kehityksessä.....	11
3.4	3–5-vuotiaan havaintomotorisen taidon kehitys	12
3.5	Kehonhahmotus.....	13
4	Aiemmat opinnäytetyöt	15
5	Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoite	16
6	Opinnäytetyön menetelmälliset valinnat.....	16
6.1	Toiminnallinen opinnäytetyö	17
6.2	Opinnäytetyötä ohjaava prosessimalli	17
6.3	Tiedonhankinnan ja osallistamisen menetelmät	19
6.4	Arviointimenetelmät	20
7	Opinnäytetyön toteutus	21
7.1	Aloitus- ja suunnitteluvaihe	21
7.2	Käytännön toteutuksen vaihe.....	23
7.3	Tuotoksen valmistumisvaihe	25
8	Kuva- ja toimintakortit	26
8.1	Kuva- ja toimintakorttien esittely	26
8.2	Kuva- ja toimintakorttien arviointi	30
9	Pohdinta.....	31
9.1	Johtopäätökset	31
9.2	Luotettavuus ja eettisyys	33
9.3	Ammatillinen kasvu	35
9.4	Hyödynnettävyys ja jatkokehittämisideat	36
	Lähteet.....	37

Liitteet

Liite 1	Tiedote huoltajille
Liite 2	Vanhempien suostumus lapsen osallistumisesta materiaalipankin kokeiluun
Liite 3	Palautelomake varhaiskasvattajille
Liite 4	Kuva- ja toimintakorttien käyttöohjeet

1 Johdanto

Lapsen motoriset taidot kehittyvät nopeasti. Kehitys tapahtuu päästä jalkoihin ja vartalon keskeltä raajoihin. (Nurmiranta, Leppämäki & Horppu 2009, 18–19; Vilen, Vihunen, Vartiainen, Siven, Neuvonen & Kurvinen 2013, 136.) Havaintomotoriikalla tarkoitetaan kykyä muunnella motoristista tekemistä havaintojen kautta sekä kykyä hahmottaa kehon oma asento ja asema suhteessa ympäristöön ja tilaan (Kauranen 2011, 156). Kehonhahmottaminen tarkoittaa tietoisuutta omasta kehosta ja kehonosien liikuttamisesta (Jaakkola 2000, 56). Kognitiivisella kehityksellä puolestaan tarkoitetaan havaitsemisen, ajattelun, muistin, oppimisen ja kielellisten taitojen kehitystä (Kronqvist & Pulkkinen 2007, 86).

Lapsen uusien tietojen ja taitojen oppiminen vaatii riittävästi virikkeitä elinympäristössään. Lapsi hakee ja etsii itse aktiivisesti virikkeitä, joita hän tunnistaa, käsittelee ja yhdistelee toisiinsa. (Kronqvist & Pulkkinen 2007, 86; Vilen ym. 2013, 144; Nurmiranta ym. 2009, 33–34.) Liikunta helpottaa oppimista ja opitun muistamista. Liikkuminen ja havaintomotoriikka toimivat osana kokonaisvaltaisen oppimisen ja kehityksen perustaa. Havainnot ja motoriikka muodostavat yhdessä havaintomotoriikan, joka toimii perustana kaikelle oppimiselle. Tämän vuoksi varhaiskasvatuksessa on tärkeää kiinnittää erityistä huomiota lapsen havaintomotoristen taitojen ja liikkumisen tukemiseen. (Pulli 2001, 21, 24–25.)

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli vahvistaa varhaiskasvatuksen työntekijöiden teoreettista tietoa tukemaan 3–5-vuotiaiden lasten havaintomotoristen toimintojen harjaannuttamista. Opinnäytetyö toteutettiin toiminnallisena, ja tuotoksena syntyi ilomantsilaisen päiväkodin työntekijöille työvälineiksi kuva- ja toimintakortit sekä käyttöohjeet niiden käyttöön. Kuva- ja toimintakortteja voidaan käyttää eri tavoin päiväkodin arjessa. Lisäksi korttien avulla voidaan tukea lasten kasvua, oppimista ja kehitystä. Kortteja voidaan hyödyntää myös pedagogisessa toiminnassa. Tässä opinnäytetyössä keskityttiin konkreettisiin kuva- ja toimintakortteihin, joiden avulla lapsia voidaan tukea varhaiskasvatusympäristössä. Opinnäytetyö koettiin tarpeelliseksi varhaiskasvatuksen ryhmässä.

2 Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuslain (540/2018) mukaan jokaisella lapsella on oikeus varhaiskasvatukseen ennen oppivelvollisuuden alkamista. Varhaiskasvatus on osa suomalaista koulutusjärjestelmää ja se on tärkeä vaihe lapsen oppimisen ja kasvun polulla. Kokonaisuudeltaan varhaiskasvatuksen tulisi painottua pedagogiikkaan sisältäen suunniteltua ja tavoitteellista hoitoa, kasvatusta ja opetusta. Varhaiskasvatuksessa on useita tavoitteita, kuten lapsen hyvinvoinnin, kasvun ja kehityksen edistäminen, myönteisten oppimiskokemusten järjestäminen sekä monipuolinen pedagoginen toiminta. Lisäksi merkittävää on huomioida sopivan varhaiskasvatusympäristön vahvistaminen, yksilöllisten tuen tarpeiden tunnistaminen ja tuen järjestäminen sekä mahdollistaa yhdenvertainen varhaiskasvatus. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa määritellään keskeisimmät sisällöt ja tavoitteet, lasten huoltajien kanssa yhteistyön tekeminen, monialaisesta yhteistyöstä sekä lapsen varhaiskasvatussuunnitelman sisällöstä (Opetushallitus 2018, 7–8). Lapsen etu on huomioitava aina varhaiskasvatusta toteutettaessa. Varhaiskasvatuksella vahvistetaan myös lapsen osallisuutta, aktiivista toimijuutta sekä ehkäistään syrjäytymistä. (Varhaiskasvatuslaki 540/2018.)

2.1 Varhaiskasvatuksen tavoitteet

Kokonaisvaltaisuus kuvaa varhaiskasvatuksen pedagogiikkaa sekä sen toteuttamista (Opetushallitus 2018, 36). Varhaiskasvatuksen tavoitteena on lapsen suunnitelmallinen ja tavoitteellinen kasvatus, opetus ja hoidon muodostama kokonaisuus, jossa painopiste on pedagogiikassa. Varhaiskasvatus ei ole pelkästään päivähoitoa. Varhaiskasvatukseen kuuluvat opetus, hoito ja kasvatus. Niiden painotukseen vaikuttaa esimerkiksi lapsen ikä. Opetuksella tarkoitetaan oppimisen edistämistä esimerkiksi oppimisen innostamisen avulla. Lasta autetaan myös ymmärtämään merkityksiä niin itsestään kuin toisista ihmisistä sekä ympäristöstä. Hoidolla tarkoitetaan lapsen fyysisten perustarpeiden huolehtimista. Lisäksi lapselle tarjotaan erilaisia tunnepohjaisia kokemuksia, kuten arvostetuksi ja ymmärretyksi tulemistä. Kasvatuksen kautta välitetään kulttuurisia normeja, tapoja ja ar-

voja sekä ohjataan lasta kriittiseen arviointiin sekä omien mielipiteiden muodostamiseen. (Opetushallitus 2018, 23.) Tavoitteellinen ja suunnitelmallinen vuorovaikutus, yhdessä toimiminen ja leikkikeskeisyys kuuluvat varhaiskasvatukseen. Sen lähtökohtana on lapsen kokonaisvaltainen näkemys, jota esimerkiksi laaja-alaisella osaamisen näkökulmalla voidaan tukea. (Heinämäki 2004, 9.)

Varhaiskasvatuslain (540/2018) nojalla varhaiskasvatuksen mahdollisuus on tarjottava jokaiselle lapselle yhdenvertaisesti ja tasapuolisesti. Varhaiskasvatukseen on asetettu tavoitteita; kokonaisvaltaista kehitystä, kasvua, hyvinvointia ja terveyttä tulee edistää lapsen kehitystaso ja ikä huomioiden. Lisäksi tavoitteena on edistää ja tukea lapsen oppimista ja tasa-arvoisen koulutuksen toteutumista. Myös lapsen yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen kehitys sekä ryhmässä toimimisen edistäminen ovat osa varhaiskasvatusta. Lain puitteissa varhaiskasvatusympäristön on oltava terveellinen ja turvallinen sekä kehitystä ja oppimista edistävä. Varhaiskasvatuksen toteutuksen tulee olla lasta kunnioittava sekä mahdollistaa lapselle osallistuminen ja vaikuttamisen mahdollisuus häntä itseään koskeviin asioihin. Lisäksi mahdollisimman pysyvien vuorovaikutussuhteiden luominen lapsen, vanhempien ja varhaiskasvatuksen henkilöstön välille on laissa määriteltä. (Opetushallitus 2018, 16.)

2.2 Laaja-alainen osaaminen

Opetushallituksen (2018) mukaan laaja-alainen osaaminen on taitojen, tietojen, asenteiden, arvojen sekä tahdon kokonaisuutta. Laaja-alainen osaaminen jaetaan viiteen alueeseen, siihen kuuluvat ajattelu ja oppiminen, vuorovaikutus ja ilmaisu, kulttuurinen osaaminen, monilukutaito ja tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen, osallistuminen ja vaikuttaminen sekä itsestään huolehtiminen ja arjen taidot. Lapsen laaja-alaiselle osaamiselle luodaan pohjaa jo varhaiskasvatuksessa. Tavoitteet laaja-alaiselle osaamiselle kulkevat mukana varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa. Osaaminen muodostuu taitojen, tietojen, asenteiden, arvojen sekä tahdon kokonaisuuksista. Osaamisella tarkoitetaan taitoja sekä kykyä käyttää tietoa sekä lisäksi toimimaan myös tilanteiden edellyttämällä tavalla. Lapsen omaksumat asenteet, arvot sekä tahto toimia vaikuttavat tietojen ja taitojen käyttämiseen. Lapsen kasvua yksilönä sekä yhteisön jäsenenä edistää

laaja-alaisen osaamisen kehittyminen. Osaamisen kehittyminen alkaa jo varhaislapsuudessa ja jatkuu koko elämän. (Opetushallitus 2018, 22–23.)

Ajattelu ja oppiminen ovat jo itsessään tärkeitä tulevaisuuden taitoja. Voidaan siis puhua paljon myös elinikäisestä oppimisesta. Se edellyttää innostusta, rohkeutta, luottamusta sekä avoimuutta uusia asioita kohtaan. Taidot kehittyvät vuorovaikutuksessa muiden ihmisten sekä ympäristön kanssa toimiessa. Leikkiessään lapsella on oltava mahdollisuus käyttää luovuuttaan ja mielikuvitustaan sekä tutkia maailmaa ja kokeilla yhdessä ideoitaan. Lapsen ihmettelylle, oivaltamiselle ja oppimisen ilolle tulee olla tilaa. Lapsen taitoja nimetä, jäsentää sekä kuvata ympäristöä ja sen erilaisia ilmiöitä tuetaan lapsen kehityksen ja iän mukaisesti. Lasta tuetaan sinnikkyudessa sekä autetaan keksimään ratkaisuja erilaisissa tilanteissa. Lisäksi myös lapsen kanssa iloitaan onnistumisia ja autetaan opetella toisten kannustamista. Riittävä päivittäinen fyysinen aktiivisuus tukee lapsen ajattelua ja oppimista. (Opetushallitus 2018, 24–25.)

Varhaiskasvatuksessa pedagogisen toiminnan suurimmat sisällöt ja tavoitteet muodostuvat oppimisen alueista. Oppimisen alueet on jaoteltu viiteen kokonaisuuteen: ilmaisun monet muodot, kielten rikas maailma, tutkin ja toimin ympäristössäni, minä ja meidän yhteisömme sekä kasvan, liikun ja kehityn. Oppimisen alueet auttavat henkilökuntaa monipuolisen pedagogisen toiminnan toteuttamisessa ja suunnittelussa yhdessä lapsen kanssa. Monipuolisten oppimiskokemusten saaminen eri oppimisen alueista on lapsen oikeus. Oppimisen alueen aihepiirejä yhdistetään ja sovelletaan lapsen mielenkiinnon kohteiden ja osaamisen mukaan. Niitä ei voida toteuttaa toisistaan irrallisina kokonaisuuksina. (Opetushallitus 2018, 40.)

Oppimisen alueiden käsittelykeinot vaihtelevat tilanteiden, lapsen oppimisen sekä aihepiirien mukaan. Aihepiirit nousevat esimerkiksi saduista, leikeistä tai tilanteista lasten keskinäisessä tai lapsen ja aikuisen välisissä vuorovaikutustilanteissa. Henkilöstön tehtävänä on kuitenkin varmistaa se, että pedagogisen toiminnan kautta edistetään eri-ikäisten lasten oppimista ja kehitystä. (Opetushallitus 2018, 40.)

3 Lapsen kehitys 3–5-vuoden iässä

Lapsuudessa opitaan erilaisia selviytymistaitoja. Kehitys on kokonaisvaltaista ja tapahtuu dynaamisesti. Muutokset kehityksen eri osa-alueilla heijastuvat kehityksen muihin osa-alueisiin. (Kronqvist & Pulkkinen 2007, 78.) Lapsen terveelle kehitykselle, kasvulle, hyvinvoinnille ja oppimiselle on tärkeää riittävä fyysinen aktiivisuus. Fyysisellä aktiivisuudella tarkoitetaan kuormittavuudeltaan eritasoista sekä erilaisia liikunnan tapoja, kuten esimerkiksi retkeily, leikkiminen ja erilaiset ohjatut liikunnalliset tuokiot. Erilaisia liikkumisen välineitä sekä aisteja hyödynnetään liikkumisessa. On tärkeää, että fyysinen aktiivisuus on luonteva osa lapsen päivää. Lapsen kehontuntemus ja -hallinta sekä motoristen perustaitojen kehittyminen kuuluu varhaiskasvatuksen tehtäviin. (Opetushallitus 2018, 47–48.) Lapsen kokonaisvaltaiseen kehitykseen kuuluu myös emotionaalinen kehitys. Emotionaalisuuteen liittyvät tunteiden ja mielialojen ilmaisun voimakkuuden lisäksi myös tunteiden säätely. Tunteiden säätelyllä tarkoitetaan sitä, kuinka herkästi ihminen reagoi erilaisiin tilanteisiin tai tapahtumiin. Ihmisellä on taipumusta positii-visen ja negatiivisen mielialan lisäksi myös optimismiin tai pessimismiin. Optimis-milla tarkoitetaan myönteistä ja toiveikasta asennetta, kun taas pessimismillä tar-koitetaan asioiden näkemistä synkässä valossa. Optimismi ja pessimismi ovat osa tunteiden säätelyä ja näin ollen ovat osa emotionaalisuutta. Myös kyky rauhoittua ja tyyntyä kuuluvat emotionaalisuuteen. (Nurmiranta ym. 2009, 25–26.)

3.1 Motorinen ja kognitiivinen kehitys

Motorisella kehityksellä tarkoitetaan liikkeiden kehitystä. Se alkaa kehittyä jo hedelmöitymisessä ja jatkuu aikuisuuteen. Motoriikan kehittymiseen vaikuttavat keskushermoston, lihaksiston ja luuston kasvuvauhti. Lisäksi perimä muokkaa motorista kehitystä, mutta se ei määritä sitä, kuinka taitavaksi ihminen kehittyi. Ympäristön tarjoamilla virikkeillä ja vuorovaikutuksella voidaan vaikuttaa sekä hieno- että karkeamotoriikan kehittymiseen. (Kronqvist & Pulkkinen 2007, 79.) Lapsen motorinen kehitys on nopeaa; kehitys etenee päästä jalkoihin ja vartalon keskeltä raajoihin. Edellytys motoriikan kehitykselle on hermoston riittävä kyp-

syys sekä lapsen kiinnostus ympäristöä kohtaan. Kun lapsi on motivoitunut tutki-
maan ympäristöään, hän harjoittelee samalla liikkumista. Kehon kontrolli ja lihas-
voiman kehittyminen ovat liikkumisen edellytyksiä. Tämän seurauksena lapsen
liikkeet tarkentuvat. Motorinen kehitys on yksilöllistä, joten saman perheen las-
tenkin välillä voi olla isoja motorisen kehityksen eroja. (Nurmiranta ym. 2009, 18–
19; Vilen ym. 2013, 136.)

Kognitiivinen kehitys on havaitsemisen, ajattelun, muistin, ongelmanratkaisuky-
vyn, tarkkaavuuden, keskittymiskyvyn, oppimisen ja kielen kehitystä. Näiden li-
säksi myös älykkyys, viisaus ja luovuus voidaan ajatella kognitiivisiksi toimin-
noiksi. Ympäristö ja perimä vaikuttavat lapsen kognitiiviseen kehitykseen. Oppi-
akseen uusia taitoja ja tietoja, lapsi tarvitsee riittävästi virikkeitä elinympäristös-
sään. Lapsi hakee ja etsii itse aktiivisesti virikkeitä, joita hän tunnistaa, käsittelee
ja yhdistelee toisiinsa. Lapsi oppii varhaislapsuudessaan usein toistamalla ja jäl-
jittelemällä. (Kronqvist & Pulkkinen 2007, 86; Vilen ym. 2013, 144; Nurmiranta
ym. 2009, 33–34.)

Jean Piaget'n teorian mukaan alle kouluikäisen lapsen kognitiivisessa kehityk-
sessä on kaksi eri vaihetta. Sensomotorinen kehitysvaihe kestää noin ensimmäi-
set kaksi ikävuotta. Esioperationaalinen kehitysvaihe kestää noin kahdesta ikä-
vuodesta kuuteen ikävuoteen. Piaget'n mukaan lapsen ajattelun kehittyminen al-
kaa vasta lapsen opittua ilmaisemaan toimintaansa kielellisesti. Kielellisen ilmais-
kyvyn kehittymisen myötä vuorovaikutus muiden kanssa sekä toiminnan sisäis-
täminen helpottuu. (Joyce & Weilin 1986, 104; Demetriou 2004.) Toiminnan si-
säistäminen tarkoittaa lapsen kykyä rakentaa käsitteitä ja sanoja omalle toimin-
nalleen. Esioperationaalisen vaiheen alussa lapsi ajattelee usein egosentrisesti.
Hän näkee asioita omasta näkökulmastaan, eikä ymmärrä käsitteitä, jotka eivät
liity hänen omaan toimintaansa. Toisten ihmisen asemaan asettuminen ja asioi-
den perusteleminen on vielä vaikeaa. Tällöin lapsella voi esiintyä myös animis-
mia, jolloin lapsi kuvittelee elottomat esineet eläviksi. (Kronqvist & Pulkkinen
2007, 88–89.) Lapsen ja vanhemman välinen myönteinen vuorovaikutus tukee
lapsen kognitiivista kehitystä (Nurmiranta ym. 2009, 33–34).

3.2 Havaintomotoriikan kehitys

Havaintomotoriikka tarkoittaa kykyä muunnella liikkumista havaintojen kautta sekä kykyä hahmottaa kehon oma asento ja asema suhteessa ympäristöön ja tilaan. Havaintomotoriikkaan on keskeinen merkitys aistijärjestelmistä saaduilla tiedoilla. Ne ovat reseptoreita ja reagoivat erilaisiin ärsykkeisiin, kuten venytykseen, kuumaan, kylmään, kosketukseen, paineeseen, tärinään, valoon ja ääniaaltoihin. Keskushermostoon tuleva tieto on aistielinten tuottamaa sensorista tietoa, jonka perusteella asentoa säädellään jatkuvasti. Motoriseen suorituskäyttöön eniten vaikuttavia aisteja ovat tunto-, kuulo- ja näköaisti. (Kauranen 2011, 156.)

Jos havaintomotoriikkaa ajatellaan laajemmin, se tarkoittaa päätöksenteon eli ongelmanratkaisun sekä toiminnan yhtenevän kokonaisuuden lisäksi myös havaitsemista. Havaintomotorinen kokonaisuus on esimerkiksi liikuntataidon suorittaminen. Havaintomotoriikka jaetaan kolmeen osaan, jotka ovat suunnan- ja ajan hahmottaminen, avaruudellinen hahmottaminen sekä kehontuntemus. Kun havaintomotoriikka kehittyy, myös ihmisen aistitoiminnot herkistyvät sekä niiden yhteistoiminta tehostuu. Ihmisellä on paljon yhteisaistimuksia, joita hyödynnetään useiden aistikanavien tuottamana tietona. Esimerkiksi tilan ja suunnan havaitseminen, oikean tai vasemman tasapuolisuus, kehontuntemus sekä ajan havaitseminen. (Jaakkola 2000, 55–56.)

3.3 Aistien merkitys havaintomotorisessa kehityksessä

Ihmisellä on viisi perusaistia, joita ovat kuulo-, haju-, näkö, maku- ja tuntoaisti. Aistit toimivat yhdessä, vaikka niiden ajatellaankin olevan erillisiä. Aistien avulla ihminen saa tietoa ympäristöstään sekä aistien kautta saaduista signaaleista muodostuu kokonaisvaltaisempi kuva. (Tiippana 2006, 177.) Aistihavaintojen kautta ihminen saa elämyksiä ja tuntemuksia, jotka syntyvät ulkomaailman tarjoamien ärsykkeiden kautta. Lisäksi myös omasta kehosta syntyy erilaisia ärsykeitä. (Salpa & Autti-Rämö 2010, 35.)

Yack, Sutton ja Aquilla (2001, 50–51) kuvailevat tuntoaistimusten lisäävän kehontietoisuutta. Lisäksi myös motorinen suunnittelu paranee. Edellisten perusaisien lisäksi Burakoff (2020) nostaa esiin myös kehonaistit, joita ovat liike-, asento- ja tasapainoaisti. Niiden tehtävänä on kertoa, mitä kehossa tapahtuu. Liike- ja tasapainoaistijärjestelmän tehtävänä on tiedottaa painovoimasta, asennon liikkeestä sekä muutoksista (Yack ym. 2001, 54). Liike- ja tasapainoaistijärjestelmä kertoo myös, olemmeko paikallaan vai liikkeessä sekä siitä millä nopeudella ja mihin suuntaan olemme liikkumassa. Asentoaistin avulla ihminen hahmottaa oman kehonsa, hallitsee sen eri asentoja sekä säätelee kehon eri osien liikkeitä. Suurin osa toiminnasta tapahtuu tiedostamatta. Aistimukset syntyvät, kun niveliissä, lihaksissa ja jänteissä sijaitsevat aistisolut reagoivat lihasten ojentumiseen, supistumiseen, paineeseen ja vetoon. (Burakoff 2019.)

3.4 3–5-vuotiaan havaintomotorisen taidon kehitys

Havaintotoimintojen kehittämällä sekä niiden yhdentymisellä pyritään lasten oppivan havaintomotorisia taitoja. Havaintomotorista toimintaa voidaan kehittää erilaisilla puolien ja kehon ääriviivojen hahmotusta tukevilla harjoitteilla ja leikeillä. Niitä tukevat myös erilaiset keskilinjan ylittävät leikit ja harjoitteet. Apuna harjoitteissa voidaan käyttää muun muassa peilejä tai kehon eri asentojen matkiminen toisen henkilön liikkeistä tai asennoista. Mukana voi olla myös kuvia, joiden pohjalta jäljitellään asentoja. Suunnan ja tilan hahmottamista tukee voiman käytön ja tasojen vaihtelun lisäksi myös monipuoliset liikunta mahdollisuudet, kuten esimerkiksi alhaalla, ylhäällä, keskellä, kevyesti tai voimakkaasti. (Sääkslahti 2015, 159–160.)

Puheenkehityksen myötä kolmesta viiteen vuotiaiden lasten kanssa voidaan aloittaa harjoittelemaan myös kehon osien nimeämistä, tunnistamista ja tahdonalaisten liikkeiden tuottamista. Lapsi opettelee nimeämään käsitteitä, kuten alhaalla, ylhäällä, lähellä, vieressä, kaukana ja keskellä. Tämän lisäksi lapsi opettelee myös suhteuttamaan omaa kehoonsa suhteessa ympäröivään tilaan. Muistin kehityksen myötä mahdollistuvat myös yksinkertaiset sääntöleikit. Kokonaisvaltaisen kehittymisen kannalta on tärkeää sallia lapsen oman mielikuvituksen käyttäminen erilaisissa peleissä ja leikeissä. (Sääkslahti 2015, 159–160.)

Eri aistien kautta tulevaa tietoa hyödynnetään 3–5-vuotiaiden havaintomotoristen taitojen kehittämisessä. Kehon osien nimeämistä ja kehon hahmotusta harjoitellaan lapsen kanssa. Havaintomotoristen taitojen kehitystä harjoitellaan myös kehon eri puolien rytmisen yhteistoiminnan ja keskilinjaa ylittävillä harjoitteilla. (Sääkslahti 2015, 243.) Lisäksi erilaisten merkkien, symbolien ja värien käyttäminen harjoittelussa kehittää lapsen havaintomotoriikkaa. (Jaakkola 2000, 174.)

3.5 Kehonhahmotus

Kehonhahmottaminen tarkoittaa tietoisuutta omasta kehosta, sekä sen osien tehokkaasta liikuttamisesta tai puolestaan osien rentouttamisesta. Avaruudellisella hahmottamisella tarkoitetaan oman kehon sekä sen osien hahmottamisessa suhteessa tilaan, esineisiin, ympäristöön ja asioihin. Avaruudellista hahmottamista tarvitaan tilanteissa, joissa henkilön täytyy arvioida oman kehonsa tarvitsemaa tilaansa suhteessa ympäristöön, kuten pallon kiinni ottaminen. Suunnanhahmottamisella tarkoitetaan suuntatietoisuutta, joka mahdollistaa tehokkaan liikkumisen tilassa. Suunnanhahmottaminen on lisäksi ympäristön mittasuhteiden hahmottamisen lisäksi vasemman ja oikean erottamista. (Jaakkola 2000, 56.)

Sensorisella integraatiolla tarkoitetaan aistitietojen jäsentämistä käyttöä varten. Tämä tapahtuu aivoissa tiedostamatta. Aistit lähettävät tiedon aivoille kehomme fyysisestä tilasta sekä ympäristöstä. (Ayres 2008, 29–30.) Sensorisen integraation teorian mukaan kehonhahmotus käsittää tiedon kehonosien nimeämisestä ja sijainnista, sekä niiden suhteesta toisiinsa. Kehonhahmotukseen liittyy myös tieto liikkeiden optimaalisesta tuottamisesta kehoa sekä kehon osia liikuttelemalla. Kehonhahmottaminen on sitä, miten lapsi tuntee oman kehonsa osat nimeltään, tiedostaa niiden sijainnin, miten kehon osat ovat suhteessa toisiinsa nähden sekä kuinka kehon osia ja itse kehoa käytetään. Lisäksi kehonhahmotus toimii motoristen taitojen oppimisen tukena. (Ayres 2008, 104–105; Jaakkola 2000, 56.)

Neuraalisella muistilla tarkoitetaan aivoissa sijaitsevaa muistijälkeä, johon tallentuvat kaikki, minkä osaamme ja tiedämme. Esimerkiksi motoriset taidot, tutut kasvat, kuvitelmat ja sanat. Kehonhahmotus muodostuu yhdistetystä muistista, jota

muokkaavat kehon osat ja niiden tekemät liikkeet. (Ayres 2008, 156–157.) Ayresin (2008) mukaan kehonhahmotus on aistijärjestelmien avulla tiedostamattomana tapahtuvaa oman kehon tuntemusta ja hahmotusta. Kehonhahmotus rinnastetaan kehontuntemukseen ja nämä yhdessä ovat osa kehonkaavaa. Kehonkaava on sisäinen malli, jonka ihminen muodostaa itsestään. Myös sosiaaliset kokemukset muokkaavat kehonkaavaa. (Ojanen, Ritmala, Siven, Vihunen & Vilen 2011, 129.)

Lapselle tallentuu aivoihin jokapäiväisen leikin ja toiminnan kautta aistitietoa nivelten, lihasten ja ihon kautta. Jäsentyneen kehonhahmotuksen avulla lapsi voi aistia kehon liikkeen ja tekemisen koskematta tai katsomatta sitä. Kehonhahmotuksen rakentumisessa näköaistitiedolla ei ole olennaista merkitystä. Jos lapsella ei ole jäsentyntä kehonhahmotusta ja selkeää tietoa vasemman ja oikean puolen välisten suhteiden muodostumisesta, lapselle voi olla haasteellista tehdä asioita, joihin vaaditaan molempien jalkojen tai käsien yhteisaikaista toimintaa. Lisäksi onnistuneen kehon liikkeiden ohjailun kannalta aivot tarvitsevat mielikuvan ja käsityksen omasta kehosta. Jos lapsella on heikko käsitys kehostaan, hänelle voi uusien liikkeiden sekä niiden oppiminen tuottaa haasteita. Niiden oppiminen voi kestää kauemmin ja uusien liikkeiden tuottaminen ei välttämättä onnistu. Heikosti jäsentyneen hermoston pohjalta lapsi tuottaa paljon heikosti suunniteltuja liikkeitä ja asentoja. Tämä näkyy esimerkiksi lapsen leikissä, lelujen käsittely on vaikeaa tai lelut rikkoutuvat. Lapsi ei kuitenkaan tietoisesti halua rikkoa leluja, vaan hän ei tunne, kuinka leluja tulisi käsitellä ja sen takia lapsi voi vääntää tai työntää niitä liian kovalla voimalla. (Ayres 2008, 104–105.) Kehonhahmottamisen haasteet heijastuvat niin ympäristön hahmottamiseen kuin oppimiseen (Kranowitz 2015, 86). Heikko oman kehon tuntemus haastaa lasta hallitsemaan omia liikkeitään ja käymään vuorovaikutukseen ympäröivän maailman kanssa. Se voi aiheuttaa myös emotionaalisia häiriöitä ja epävarmuutta (Juurikainen 2018, 22.)

Liikunnan avulla lapsen on helpompi oppia sekä muistaa oppimaansa. Lapsen kokonaisvaltaisen oppimisen ja kehityksen pohjana toimivat niin liikkuminen kuin havaintomotorinen toiminta. Siksi varhaiskasvatuksessa tulee kiinnittää erityishuomiota havaintomotoristen taitojen ja liikkumisen tukemiseen. Havaintojen ja

motoriikan yhdistyminen muodostavat havaintomotoriikan. Se luo perustan lapsen kaikelle oppimiselle, motoristen taitojen oppimisen lisäksi myös kielellisille taidoille. (Pulli 2001, 21, 24–25.) Taitoja olisi hyvä harjoitella useita kertoja päivässä (Alen & Arokoski 2015). Jos lapsen motoriset valmiudet ovat heikot, luovat ne heikon oppimispohjan myös muulle oppimiselle. (Pulli 2001, 21, 24–25.)

4 Aiemmat opinnäytetyöt

Lehtinen ja Marttila (2018) ovat tehneet toiminnallisen opinnäytetyönsä varhaiskasvatuksen perhehoitoon. Opinnäytetyön ”Liikuntapussi työvälineenä lasten liikkuttamiseen pienissä tiloissa” tarkoituksena on lisätä lasten liikkumista pienissä tiloissa. Opinnäytetyön tavoitteena oli antaa perhepäivähoitajille jokapäiväiseen käyttöön työväline, jonka kautta lasten liikkuminen ei olisi mahdottomuus pienissä tiloissa. Toiminnallisen opinnäytetyön tuotoksena syntyi perhepäivähoitajille suunnitellut ja toteutetut liikuntakortit, jotka toimivat heidän työvälineenään varhaiskasvatustyössään. Niiden kautta lisätään myös lasten liikkumista tilasta riippumatta. Tutkimuksen tavoitteena oli saada selville, miten perhepäivähoidossa lasten liikuntaa voisi lisätä pienissä tiloissa ja millainen merkitys liikunnalla on lapsen kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin. Lisäksi haluttiin selvittää millä keinoin liikuntaa voi toteuttaa pienissä tiloissa osana varhaiskasvatusta. Teoreettinen viitekehys muodostui lasten liikunnasta pienissä tiloissa.

Honkonen ja Rissanen (2011) ovat tehneet toiminnallisen opinnäytetyön: ”Ryhmäliikuntaleikit 3–6-vuotiaiden lasten motorisen kehityksen tukena- Liikuntaleikkikansio Uppo-Nallen päiväkotiin”. Tämä opinnäytetyö oli toteutettu myös varhaiskasvatuksen ympäristöön, päiväkotiin. Opinnäytetyön tarkoituksena oli tuottaa työväline varhaiskasvatuksen työntekijöille, jonka avulla he voivat tukea ja vahvistaa lasten motorista kehitystä. Tuotoksena syntyi liikuntaleikkikansio, joka sisälsi erilaisia sisä- ja ulkoleikkejä. Jokaiselle leikille oli tuotu myös eri variaatioita leikin vaikeusasteen toteuttamiselle. Leikkikansio on kohdennettu ryhmänohjaukseen. Sen avulla pyritään tukemaan lasten monipuolisia liikunnallisia leikkejä niin sisä- kuin ulkotiloissa.

Aalto (2007) on tehnyt opinnäytetyön, joka on tarkoitettu 4–6- vuotiaille lapsille, joilla on havaittu havaintomotorisia ongelmia. Opinnäytetyön tavoitteena oli löytää lapsen vahvuudet ja heikkoudet sekä niiden kehityksen seuraaminen testistön avulla. Testistö oli suunnattu pääosin ryhmätoimintaan. Testistöä oli tarkoitus testata käytännössä, mutta vielä opinnäytetyön valmistuttua, sitä ei ollut ehditty testata. Tämän takia testistön validiteetista sekä reliabiliteetista oli tehty vain oletuksia.

5 Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoite

Opinnäytetyön tarkoituksena on vahvistaa varhaiskasvatuksen työntekijöiden teoreettista tietoa tukemaan 3–5-vuotiaiden lasten havaintomotoristen toimintojen harjaannuttamista. Opinnäytetyön tavoitteena on tuottaa materiaalia varhaiskasvatuksen työntekijöille. Tässä opinnäytetyössä tuotettavana materiaalina ovat kuva- ja toimintakortit, joita voidaan käyttää päiväkodin arjessa esimerkiksi siirtymä- ja odotustilanteissa.

6 Opinnäytetyön menetelmälliset valinnat

Tämän opinnäytetyön toteutuksen lähtökohta oli kattava tiedonhankinta ja syvälinen teoretietoon perehtyminen. Vasta kattavan teoretiedon hankinnan ja sen osaamisen perusteella pystytään takamaan laadukkaat toimintakortit, joita voidaan käyttää liikunnallisen ohjauksen apuvälineenä. Opinnäytetyön aihe on ajankohtainen sekä toimeksiantajalle tarpeellinen, koska toimeksiantajan päiväkodissa ei sellaisia vielä ole. Mattilan, Ruususen ja Uolan (2006, 92–93) mukaan ratkaisevana tekijänä toiminnallisen opinnäytetyölle on sen kokonaisuus. He pitivät erityisen tärkeänä tuotoksen lisäksi myös raportin merkityksellisyyttä kokonaisuuden kannalta. Tuotos ja raportointi on heidän mielestään oltava tasapainossa ja yhteensopiva suhteessa toisiinsa.

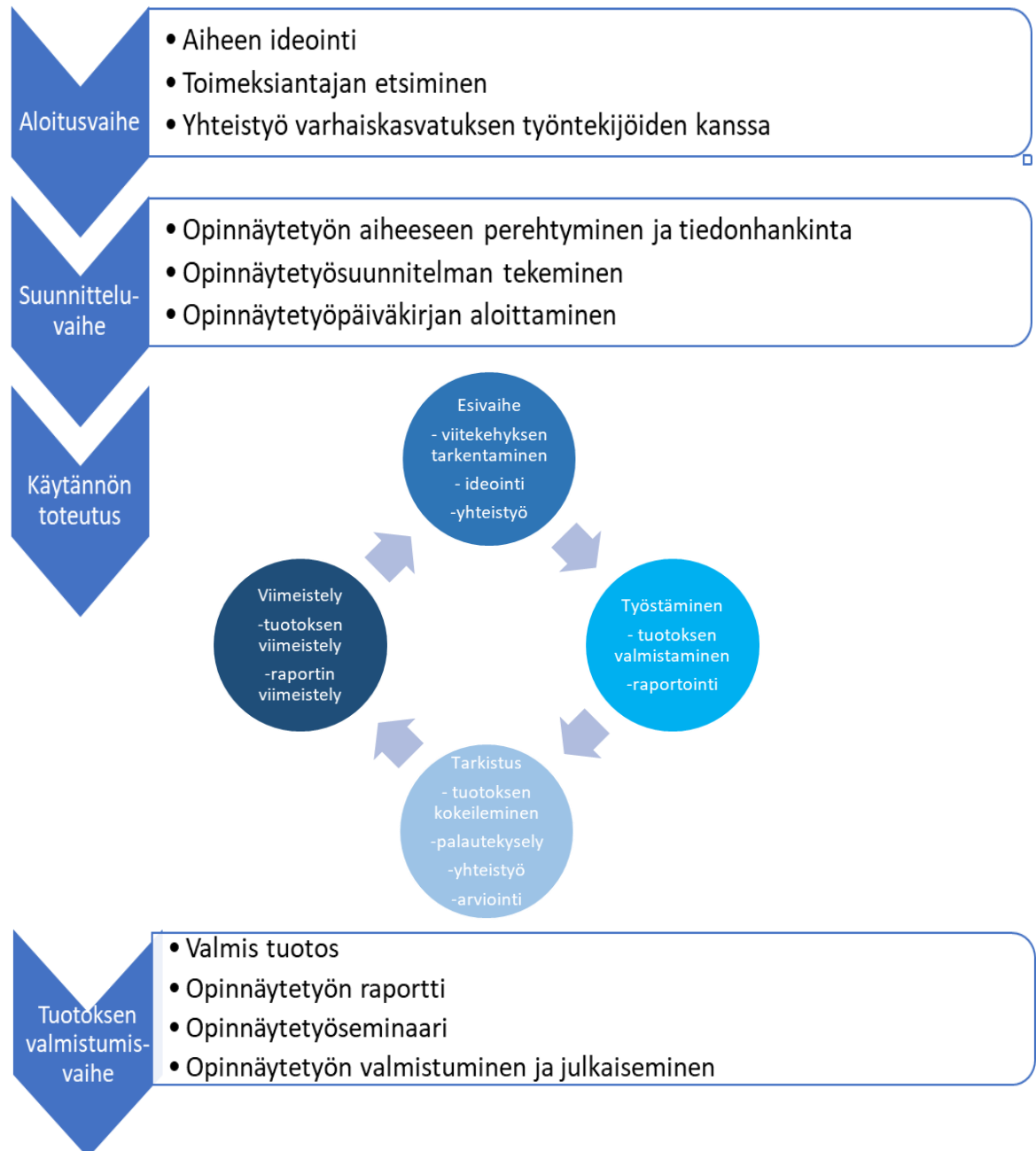
6.1 Toiminnallinen opinnäytetyö

Vilkan ja Airaksisen (2003, 9–10) mukaan toiminnallisen opinnäytetyön tavoitteena on toiminnan opastaminen, ohjeistaminen tai sen järjestäminen. Lopputulos voi olla esimerkiksi kirja, opas tai tapatuma. (Vilka & Airaksinen 2003, 9, 16.) Kohderyhmä on toiminnallisessa opinnäytetyössä merkittävässä roolissa. On tärkeä, että lopputuotos palvelisi kohderyhmää parhaalla mahdollisella tavalla. (Vilka & Airaksinen 2003, 38–40, 65.)

Tähän opinnäytetyöhön valittiin toiminnallinen toteutustapa. Aihe valikoitui toimeksiantajan tarpeesta kehittää ja vahvistaa havaintomotoriikan käyttöä varhaiskasvatuksessa. Tähän opinnäytetyöhön kerättiin teoriaviitekehys kirjallisuuskatsauksena. Teoriaviitekehysten perusteella tehtiin toiminnallisena tuotoksena kuva- ja toimintakortit. Kuva- ja toimintakorttien käytettävyyttä kokeiltiin käytännön työssä päiväkotikäisten lasten ryhmässä. Kuva- ja toimintakorttien tueksi laadittiin teoriaviitekehysten perusteella käyttöohjeet.

6.2 Opinnäytetyötä ohjaava prosessimalli

Tämän opinnäytetyön prosessin ohjaavaksi menetelmäksi valikoitui konstrukttiivisen malli; Salosen (2013,16) mukaan konstrukttiivinen malli koostuu kuudesta eri vaiheesta: aloitus-, suunnittelu-, esi-, työstö-, tarkistus- ja viimeistelyvaiheesta. Eri vaiheiden ja prosessin myötä syntyy valmis tuotos (kuvio 1) (Salonen 2013, 16–17).

Kuvio 1. Opinnäytetyöprosessi (Salosen konstruktivistista mallia mukaillen 2013, 20).

Aloitusvaiheessa luodaan idea kehittämistoiminnasta, kuten kehittämistarpeesta, toimintaympäristöstä, alustavasta kehittämistehtävästä, toimijoista sekä heidän osallistumisestaan sekä sitoutumisestaan. Tässä vaiheessa keskustellaan myös muiden toimijoiden kanssa niistä asioista, jotka vaikuttavat opinnäytetyön prosessiin. Niitä ovat esimerkiksi kehittämistehtävän ideasta, sitoutuminen, tuesta sekä aiheen tarkemmasta rajauksesta. Kehittäjiä kannattaa dokumentoida vaiheeseen liittyvät asiat ylös. (Salonen 2013, 17.)

Suunnitteluvaiheessa tehdään kirjallinen kehittämissuunnitelma kehittämis-työstä. Tässä tapauksessa se tarkoittaa opinnäytetyönsuunnitelmaa. Suunnitel- massa tulee näkyä toiminnan tavoitteet, vaiheet ja ympäristö. Lisäksi tärkeimmät toimijat sekä heidän vastuunsa ja tehtävänsä. Suunnitelmassa tulee näkyä myös materiaalit sekä aineistot, dokumentointitavat, tiedonhankintamenetelmät sekä TKI-menetelmät. Vaikkakin monet osatekijät tarkentuvat työskentelyn edetessä, on tärkeää, että suunnitelma on tehty mahdollisimman huolellisesti. (Salonen 2013, 17.)

Kun suunnitelma on hyväksytty, siirrytään usein ripeään tahtiin työstövaiheeseen eli käytännön toteutukseen. Tässä vaiheessa toimijat työskentelevät yhteistyössä sovittua tavoitetta sekä kehittämistyön tuotosta kohti. Työstövaiheessa realisoituvat myös kehittämishankkeen osatekijät, kuten toimijat, TKI-menetelmät sekä dokumentointitavat. Tämä vaihe on usein vaativa ja haasteellinen, mutta oppimi- sen sekä ammatillisen kasvun kannalta antoisa ja tärkeä vaihe. Viimeistelyvai- heessa kehittämistyön raportti ja tuotos viimeistellään ja nämä yhdessä muodos- tavat valmiin toiminnallisen opinnäytetyön. (Salonen 2013, 18–19.)

6.3 Tiedonhankinnan ja osallistamisen menetelmät

Toiminnallinen opinnäytetyö perustuu hyvään ja kattavaan teoriaviitekehykseen. Tiedonhankinnan tulee olla perusteltua ja vaatimusten mukaista. (Mattila ym. 2006, 96–97.) Alkuvaiheessa kattava tiedonhankinta auttaa aiheeseen perehty- misessä. Toikko & Rantasen (2009, 113–114) mukaan kehittämistoiminnalla yri- tetään tuottaa käytännöllistä ja kehittämistä tukevaa tietoa. Usein tiedontuotan- nolla vastataan toimeksiantajan vaatimuksiin. Lisäksi tiedontuotannolla osoite- taan toiminnan tapahtuvan yhdessä sovitun kaavan mukaisesti. Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara (2007, 107) mukaan tiedonhankinnan ensimmäinen vaihe on luet- telon tekeminen omaan aiheeseen liittyvästä kirjallisuudesta. Tiedonlaatu ja sen hankintamenetelmät vaikuttavat menetelmän valintaa. (Hirsjärvi ym. 2007, 178– 179.)

Dialoginen keskustelu tarkoittaa vastavuoroista vuorovaikutusta, jossa molemmat osapuolet ovat kiinnostuneet kuulemaan toisen näkökulmista. Tämän seurauksena tapahtuu yhdessä oppimista keskusteltavan asian näkökulmasta. Toiminnan kohteena olevien ihmisten osallistaminen sekä vuorovaikutus kuuluvat kehittämistoimintaan. Osallistamisella tarkoitetaan ja tarjotaan mahdollisuutta osallistua toimintaan. Sen avulla tavoitteet ja tarpeet voidaan huomioida paremmin. Ne henkilöt, joita aihe koskee, on tärkeä osallistua kehittämistoimintaan. (Toikko & Rantanen 2009, 89–93.) Tässä opinnäytetyössä hyödynnettiin dialogista keskustelua toimeksiantajan kanssa. Tällä tavoin saatiin päiväkodin henkilökunta osallistettua kuva- ja toimintakorttien laatuun sekä aihealueen rajaukseen. Dialogista keskustelua hyödynnettiin myös teoriaviitekehystä kerätessä.

6.4 Arviointimenetelmät

Kehittämisprosessia ohjaa arviointi, sillä arvioinnin kautta saadun tiedon pohjalta prosessia voidaan suunnata oikeaan ja tarpeelliseen suuntaan. Kehittämisprosessissa oleellista on asettaa tavoitteet ja tarpeet. Lisäksi toimintatavoilla on merkitystä kehittämistoiminnan arviointiin. Toiminnan arvioiminen ei ole erillinen tehtävä, vaan sitä tehdään kokoaikaisesti läpi prosessin. Jatkuvan arvioinnin avulla, arvioitavasta aiheesta saadaan reaaliaikaista tietoa, kuten kehittämiskohteita. (Toikko & Rantanen 2009, 52, 61, 82.) Tässä opinnäytetyössä käytettiin arvioinnin apuna palaute- ja arviointilomaketta jatkuvan arvioinnin lisäksi.

Vilkan ja Airaksinen (2003, 154–155, 157–161) mukaan oppimisprosessi on osa opinnäytetyön arviointia. Arviointia tehdään teoriaviitekehuksesta, työn aiheesta, toteutustavasta, produktion toimivuudesta ja työn ammatillisen merkittävyydestä. Mutta arviointia tehdään myös koko prosessin ajan omasta ammatillisesta kasvusta; on tärkeä arvioida myös, täyttyvätkö opinnäytetyölle asetetut tavoitteet sekä tavoitteiden täyttymiseen vaikuttavat tekijät.

Loppuarviointi on yksi tärkeimpiä vaiheita opinnäytetyön prosessia; loppuarvioinnissa tarkastellaan opinnäytetyö prosessia valmiissa kontekstissa. Arviointiin on hyvä jättää tarpeeksi aikaa, jolloin on vielä mahdollista parannella prosessin aikana havaittuja puutteita sekä kehitysideoita. Loppuarvioinnissa tarkastellaan

koko prosessin kulkua aina käytetyistä lähteistä loppu tuotokseen asti. (Hakala 2004, 142–143.)

Arvioinnissa tarkasteltiin tämän opinnäytetyön tavoitteiden täyttymistä sekä kuinka prosessin eri vaiheiden toteutus onnistui. Itsearvioinnin lisäksi päiväkodin varhaiskasvattajilta kerättiin palautetta lopputuotoksen tarkoituksenmukaisuudesta ja siitä, vastasiko lopputuotos toimeksiantajan tarpeita. Tämä tapahtui palautelomakkeen kautta. Palautelomakkeessa oli kaksi kysymystä. Ensimmäisellä kysymyksellä selvitettiin, onko kortteja ollut helppo käyttää päiväkodin arjessa. Vastausvaihtoehdot olivat kyllä tai ei. Toinen kysymys oli avoin kysymys, johon työntekijät saivat kertoa kokemuksiaan korttien käyttämisen suhteen.

7 Opinnäytetyön toteutus

7.1 Aloitus- ja suunnitteluvaihe

Tämän opinnäytetyön prosessi alkoi keväällä 2020, kun pohdittiin, mikä olisi mielenkiintoinen aihe. Opinnäytetyön aihe rajautui varhaiskasvatukseen, jolloin varhaiskasvatuksen ja sosiaalipedagogiikan kelpoisuudet täytyisivät. Tämän pohjalta etsittiin opinnäytetyölle toimeksiantaja. Toimeksiantaja löytyi maaliskuussa 2020. Toimeksiantajan kanssa käytiin sähköpostitse keskustelua opinnäytetyön aiheeseen liittyvistä toiveista. Toimeksiantaja ja työntekijät kokivat, että päiväkodissa lapset viettävät paljon aikaa istualtaan. Päiväkodissa on käytössä erilaisia loru- ja leikkipusseja, mutta toiminnallisten tuokioiden pitämiseen heillä ei ollut työvälineitä. Lisäksi dialogisessa vuorovaikutuksessa esille nousi tarve harjoittaa lasten havaintomotorisia taitoja sekä aktivoida lapsia enemmän päiväkodin arjessa. Tämän pohjalta muotoutui opinnäytetyön aihe. Dialogisessa vuorovaikutuksessa sovittiin, että yhteistyö opinnäytetyön toteutuksessa tapahtuu päiväkodin toisen 3–5-vuotiaiden ryhmän varhaiskasvatuksen työntekijöiden kanssa. Yhteistyö toteutettiin yhteisillä sovituilla palavereilla. Lisäksi sovittiin, että tuotoksen toimivuuden kokeilu rajataan päiväkodin yhteen 3–5-vuotiaiden ryhmään. Sovittiin myös, että opinnäytetyön tekijä kokeilee kuva- ja toimintakorttien käyttöä päiväkodissa käytännötilanteissa.

Opinnäytetyö ideoitiin pääpiireittäin. Aloituspalaverissa kävi ilmi, että ryhmässä on käytössä lukuisia lorupusseja, jotka sisältävät erilaisia lauluja ja loruja. Päiväkodissa ei kuitenkaan ollut liikunnallisia pusseja juuri ollenkaan ja näin ollen toivoivat niitä tukemaan pedagogista toimintaa. Varhaiskasvatuksen työntekijät koksivat päiväkodin arjessa käytännölliseksi pussukat. Ne ovat helpot ja nopeat ottaa esille, eikä niihin tarvita suurempia esivalmisteluja. Työntekijöiden kanssa keskusteltiin harjoitteiden sisällöstä ja päädyttiin havaintomotoristen taitojen harjoitteluun. Tämän pohjalta opinnäytetyölle valikoitui aihe sekä alustava toteutustapa.

Opinnäytetyön aihetta ideoitiin lisää ja yhteistyöpalaverin pohjalta päädyttiin toteuttamaan havaintomotoriikkaa kehittävät kuva- ja toimintakortit. Toimeksiantajan kanssa sovittiin, että päiväkodin työntekijät kokeilevat kuva- ja toimintakortteja päiväkodin arjessa. Lasten huoltajat saivat tiedon alkaneesta opinnäytetyöprosessista heille osoitetulla tiedotteella (liite 1), joka jaettiin lasten koteihin. Huoltajilta pyydettiin suostumusta lasten osallistumisesta kuva- ja toimintakorttien kokeiluun päiväkodissa (liite 2).

Toimeksiantajan kanssa keskusteltiin aikataulusta ja rahoituksesta. Opinnäytetyö ei vaadi erillistä rahoitusta. Ainoat kulut muodostuvat kuva- ja toimintakorttien materiaaleista. Opinnäytetyön etenemisestä tehtiin alustava suunnitelma, jossa sovittiin, että työntekijät kokeilevat tuotosta päiväkodilla lapsiryhmän kanssa muutaman viikon ajan. Tämän jälkeen pidetään yhteinen palaveri, jossa varhaiskasvattajat antavat palautetta sekä kehittämisideoita (liite 4) tuotoksen lopulliseen toteutukseen. Yhteistyöpalaverissa sovittiin, että päiväkotivastaa kaikista tarvittavista kuluista ja että kulut pidetään mahdollisimman pieninä. Tämän pohjalta opinnäytetyön suunnitelma tehtiin huhtikuun 2020 mennessä. Aiheeseen liittyen haettiin teoriaa ja tämän pohjalta opinnäytetyön tarve ja tuotoksen muoto tarkentuivat entisestään. Suunnitelma käytiin läpi toimeksiantajan kanssa sovittuun palaverissa. Tällöin allekirjoitettiin myös toimeksianto- ja tutkimuslupasopimukset.

Suunnitteluvaiheessa opinnäytetyön tuotoksen toteutustapa oli selvillä. Tuotos tulee olemaan kortti muodossa. Ideat nousivat esiin eri paikoista, kuten varhaiskasvatuksen työntekijöiltä sekä teoriasta, johon perehdyttiin. Korttien sisältöä pohdittiin monien erilaisten perusteluiden kautta. Aiheeseen tutustuttiin teorian kautta ja sen pohjalta syvennettiin osaamista havaintomotoriikan harjoittamisen suhteen. Tuotosta rajattiin, jolloin sen lopullinen laajuus tarkentui. Tämän pohjalta pystyttiin tarkentamaan aikataulutusta korttien toteuttamisen suhteen. Kuva- ja toimintakorttien teemoja sekä niiden tärkeyttä pohdittiin useaan otteeseen miettien kohderyhmän tarpeita. Kuva- ja toimintakorteista haluttiin selkeät ja helposti tilanteisiin muovautuvat. Näin ollen kuvien toteutus tapahtui piirtämällä, jolloin niistä saatiin juuri sellaiset, kun haluttiin. Kuvittajana toimi ulkopuolinen henkilö. Suunnitelman hyväksymisen jälkeen varhaiskasvattajien kanssa käydyssä palaverissa tarkennettiin opinnäytetyön ideaa sekä toteutusta. Lisäksi luotiin tämän pohjalta tarkempi aikataulu tuotoksen valmistumisen ja kokeilun suhteen. Samalla hankittiin materiaalit kuva- ja toimintakorttien toteutukseen.

7.2 Käytännön toteutuksen vaihe

Työstövaihe voidaan kokea haasteelliseksi ja vaativaksi vaiheeksi, mutta se on oppimisen ja ammatillisen kasvun kannalta tärkeä ja antoisa vaihe (Salonen 2013, 18). Toteutuksen vaiheeseen kuului syksyllä 2020 raportoinnin aloittaminen ja tuotoksen valmistus. Työskentely tapahtui itsenäisesti, mutta dialogista keskustelua toimeksiantajan kanssa; päiväkotiryhmän varhaiskasvattajien kanssa käyty tiivis vuorovaikutus auttoi kartoittamaan heidän tarpeitaan sekä toiminnallisen opinnäytetyön toiminnallisia tavoitteita. Toimeksiantaja ja päiväkodin työntekijät pidettiin koko ajan tasalla prosessin etenemisen suhteen. Yhteydenpito tapahtui puhelimitse, sähköpostitse sekä sovitulla palaverilla.

Kuva- ja toimintakortit valmistettiin suunnitteluvaiheessa tapahtuneen ideoinnin pohjalta. Kuva- ja toimintakorttien ideat muodostuivat ja tarkentuivat eri lähteiden kautta. Ideoita yhdisteltiin teorian, Internetistä haettujen sekä opinnäytetyön tekijältä tulleiden ideoiden kanssa. Toteutukseen kuului paljon ajatustyötä. Näin saatiin muodostettua mahdollisimman käytännölliset kortit juuri tähän tarkoitukseen.

Kuva- ja toimintakorttien kuvitus tapahtui kuvittajan kanssa yhteistyössä. Kuvittajan kanssa pidettiin yhteistyöpalaveri, jossa kävimme kuvien käyttötarkoituksen sekä tulevan kohderyhmän läpi. Kuvien toteutus ideoitiin yhdessä, jonka pohjalta kuvittaja piirsi kuvat. Kaikki tarvikkeet kuva- ja toimintakorttien toteutukseen löytyi valmiiksi päiväkodilta. Kortteihin haluttiin yksinkertaiset ja selkeät kuvat. Lisäksi toivottiin, että kuvia olisi helppo muokata tarvittaessa ennen lopullista muotoa.

Valmiiden kuvien jälkeen alettiin hahmotella ja ideoida kuva- ja toimintakorttien tarkempaa ulkomuotoa. Pohdittiin värejä, kokoa ja materiaalia. Tähän etsittiin ideoita Internetistä. Kuva- ja toimintakorttien toteutuksessa mietittiin niiden toimivuutta ja kestävyyttä. Ennen varsinaisen valmistuksen aloitusta tarkennettiin vielä kuva- ja toimintakorttien tavoitetta ja käyttötarkoitusta. Pääasiassa kuva- ja toimintakorttien tarkoitus oli vahvistaa työntekijöiden osaamista sekä toimia nopeana ja helppona työvälineenä, joka ei vaatisi esivalmisteluja. Tässä vaiheessa arviointi kulki tiiviisti mukana.

Ensimmäiseen kuva- ja toimintakorttien valmistamiserään kuului kolmeen eri teemaan liittyen. Kortit harjoittivat kolmea eri havaintomotoriikan aluetta, joita ovat kehonhahmotus, kehonosien nimeäminen sekä kehon keskiviivan ylittävät liikkeet. Kuva- ja toimintakortteja valmistaessa opinnäytetyön tekijä testasi itse korttien toimivuutta ulkopuolisten henkilöiden kanssa. Tällöin voitiin varmistua niiden toimivuudesta juuri suunnitellulla tavalla. Näin pystyttiin jo alkuvaiheessa muokkaamaan niitä, jos huomattiin ongelmakohtia.

Päiväkodin työntekijät saivat kuva- ja toimintakortit käyttöön päiväkodille marraskuun alkupuolella. Kortit olivat heidän käytössään kaksi viikkoa, jonka jälkeen tehtiin väliarviointi. Väliarvioinnissa työntekijät antoivat palautetta korttien toimivuudesta sekä mahdollisista kehittämisideoista. Kuva- ja toimintakortteja oli koekeltu arjen erilaisissa tilanteissa ja kortit olivatkin osoittautuneet toimiviksi. Kortteja oli käytetty esimerkiksi odotusleikkinä ja siirtymätilanteissa. Niiden pohjalta oli järjestetty myös ohjattuja tuokioita pienryhmille. Väliarvioinnissa korttien selkeät kuvat ja helppokäyttöisyys nostettiin positiivisena asiana esille. Toimeksiantajalle annettiin arviointi- ja palautekyselylomakkeet (liite 3), joiden tulosten perusteella prosessin kulkua pystyttiin vielä muokkaamaan. Nämä osallistamisen ja

tiedonhankinta menetelmät valikoituvat luontaisesti tämän opinnäytetyön toteutukseen.

Kuva- ja toimintakortteihin tehtiin käyttöohjeistukset (liite 4), jossa oli esimerkkejä korttien käyttämisestä. Korteilla ei ole kuitenkaan yhtä oikeaa käyttötapaa. Korttien käyttäjällä on vain mielikuviutus rajana. Kirjallisen raportin aktiivinen toteutus alkoi. Lopullinen versio kuva- ja toimintakorteista sisälsi yhteensä 24 korttia, joista kehon osien nimeämiseen tarkoitettuja kortteja oli 13 kappaletta, kehon osien hahmottamiseen tarkoitettuja kortteja kahdeksan kappaletta sekä kehon keskilinjaa ylittävien liikkeiden harjoitteluun tarkoitettuja kortteja kolme kappaletta. Lopulliset kuva- ja toimintakortit palautettiin päiväkotiin ja toimeksiantajalta pyydettiin palautetta kuva- ja toimintakorteista.

7.3 Tuotoksen valmistumisvaihe

Salosen (Salonen 2013, 19) luoman konstruktivistisen kehittämismallin mukaan viimeisenä vaiheena on valmis tuotos. Tämä opinnäytetyön prosessi viimeisenä vaiheena oli valmiiden kuva- ja toimintakorttien luovuttamisen jälkeen 2020 raportin viimeistely. Raportoinnin viimeistelyssä hyödynnettiin opinnäytetyön prosessin aikana saatua palautetta ja opinnäytetyöntekijän tekemää oppimispäiväkirjaa. Raportoinnin viimeistelyn jälkeen tuloksena oli valmiit kuva- ja toimintakortit ja kirjallinen käyttöohje sekä valmis opinnäytetyön raportti.

Valmis opinnäytetyö esitettiin varhaiskasvatuksen työntekijöille sekä toimeksiantajalle opinnäytetyönseminaarissa, joka oli julkinen tilaisuus myös muille ihmisille. Salosen (2013, 20) mukaan valmiiseen tuotoksen vaiheeseen kuuluu myös tuotoksen julkaiseminen ja levittäminen. Vaikka kuva- ja toimintakortit suunniteltiin yhteistyössä varhaiskasvatuksen työntekijöiden kanssa huomioiden kohdeyhmä, kortit ovat sovellettavissa muuhunkin ympäristöön. Tästä opinnäytetyöstä uskotaan olevan hyötyä toimeksiantajan lisäksi myös muille varhaiskasvatuksen toimijoille.

8 Kuva- ja toimintakortit

Kuva- ja toimintakortit suunniteltiin varhaiskasvatuksessa työskentelevien henkilöiden osaamisen tueksi. Korttien suunnittelun lähtökohtana oli se, että varhaiskasvatuksen työntekijät saavat aktivoitua lapsia esimerkiksi odotus- ja siirtymätilanteissa. Opinnäytetyön toimeksiantajan alkuperäinen toive oli lasten liikkumisen lisääminen sisätiloissa, etenkin siirtymä- ja odotustilanteissa. Tämän opinnäytetyön toteutus oli tarkoitus toteuttaa tutkimuksena, jossa selvitetään kuinka paljon lapset istuvat paikallaan. Suunnittelupalaverissa tutkimusidea kuitenkin jatkojaloistui siihen, että tuotetaan materiaalia, jolla lasten liikkumista saadaan lisättyä; opinnäytetyön tehtäväksi muodostui tuottaa materiaalia varhaiskasvatuksen työntekijöille. Opinnäytetyön tavoitteena on vahvistaa varhaiskasvatuksen työntekijöiden teoreettista tietoa tukemaan 3–5-vuotiaiden lasten havaintomotoristen toimintojen harjaannuttamista.

8.1 Kuva- ja toimintakorttien esittely

Valmis tuotos sisältää 24 kappaletta kuva- ja toimintakorttia. Korteilla on erilaisia käyttötarkoituksia ja tavoitteita; korttien suunnittelussa huomioitiin 3–5-vuotiaiden lasten kehitysskaala monesta eri näkökulmasta. Lapsen kehontuntemus ja -hallinta sekä motoristen perustaitojen kehittyminen kuuluu varhaiskasvatuksen tehtäviin. (Opetushallitus 2018, 47–48.), joten kortteihin valikoitui kehonosia nimeäviä kortteja. Kehonosien nimeämiskortit ovat suunnattu 3-vuotiaille sekä lapsille, joilla suomen kieli ei ole äidinkieli. Ympäristön tarjoamilla virikkeillä ja vuorovaikutuksella voidaan vaikuttaa sekä hieno- että karkeamotoriikan kehittymiseen. (Kronqvist & Pulkkinen 2007, 79.), jonka perusteella haluttiin liikettä kuvaavia kortteja. Virikkeillä pyritään motivoimaan lasta liikkumaan, koska liikkuminen lisää kehon kontrollointia ja lihasvoimaa (Nurmiranta ym. 2009, 18–19). Kortit, joissa kehon keskilinja ylittyy, vastaavat enemmän 5-vuotiaiden kehitystasoa. Kuitenkin kaikkia kortteja voidaan käyttää varhaiskasvatuksen ryhmissä, jossa ikähaarukka on 3–5-vuotta. Kortit ovat jaettu kolmeen eri väriteemaan, jotka harjoittavat havaintomotoriikan eri osa-alueita: keltaisilla korteilla harjoitetaan kehon osien nimeämistä, vihreillä korteilla harjoitetaan kehon osien hahmottamista ja siniset kortit harjoittavat kehon keskilinjan ylitystä. Kortit ovat suunniteltu niin, että ne

ovat helpot ja nopeat käyttää. Niitä voidaan käyttää päiväkodin arjen eri tilanteissa, kuten siirtymä- ja odotustilanteissa. Kuva- ja toimintakortteja voidaan kuitenkin käyttää myös omana toiminnallisena tuokionaan. Kortteja on helppo kuljettua tarvittaessa myös mukana, eikä niiden käyttöönotto vaadi suuria esivalmisteluja.

Aistihavaintojen kautta ihminen saa elämyksiä ja tuntemuksia, jotka syntyvät ulkomaailman tarjoamien ärsykkeiden kautta (Salpa & Autti-Rämö 2010, 35). Visuaalisten aistimusten vahvistamiseksi kortteihin käytettiin materiaalina värillistä kartonkia ja kuvittajan kuvittamia kuvia. Värillisistä kartongeista leikattiin suorakaiteen sekä neliön muotoisia paloja, joihin kuvitetut kuvat liimattiin. Kuvitetut kuvat aseteltiin kartonkia vasten siten, että kartongista jäi värilliset kehukset kuvalle. Lopuksi kortit laminoitiin kestävyuden varmistamiseksi ja puhdistamisen mahdollistamiseksi. Korteista tehtiin sen verran isoja, ettei kuvien näkeminen edellytä välitöntä vieressä oloa. Korttien koko mahdollistaa käytön myös ryhmätilanteissa, jolloin kaikki ryhmänjäsenet tasapuolisesti näkevät kuvan. Kortteihin lisättiin tekstejä, kuten vartalon osien nimiä, asentoja ja loruja ohjeineen.

Kehontuntemus on yksi havaintomotoriikan osa-alue (Jaakkola 2000, 55–56). Keltaisissa korteissa (kuva 1.) on kehonosia nimettyinä. Korteissa on kuvitettu ihmisen keho kokonaisuudessaan sekä lisäksi ihmisen kasvot. Näihin on väritetty se alue, jonka nimeä kyseisellä kortilla tarkoitetaan. Lisäksi kuvalla tarkoitettava kehonosa on kirjoitettu korttiin. Kortteihin valikoitui suuria osia, kuten raajaparit sekä pienempiä yksityiskohtia kuten posket, otsa ja ranne.

kuva 1. Kehon osien nimeämistä harjoittavat kortit (Kuva: Riikka Haapalainen).

Osa havaintomotoriikkaa on kyky hahmottaa oman kehon asento (Jaakkola 2000, 55–56). Vihreissä korteissa (kuva 2.) on erilaisia kehon asentoja. Korteissa on kuvitettu ihmisen keho sekä pelkästään raajoja. Lisäksi kuviin on lisätty teksti, jossa kerrotaan asennon nimi. Jos asento itsessään ei ole tuttu tai se ei ole luontainen tehdä, korttiin piirretty kuva toimii suuntaa antavana ohjeena.

kuva 2. Kehon asentokortit (Kuva: Riikka Haapalainen).

Kehon hahmottaminen on osa havaintomotoriikkaa ja se tarkoittaa tietoisuutta omasta kehosta, sekä sen osien tehokkaasta liikuttamisesta (Jaakkola 2000, 56). Liikkumisen motivoimiseksi voidaan hyödyntää muitakin aisteja, kuten näkö- ja kuuloaisteja (Salpa & Autti-Rämö 2010, 35). Sinissä korteissa (kuva 3.) on laululeikkejä; kortin toisella puolella on sanoitettu ja ohjeistettu laululeikki ja toisella puolella on leikkiin viittaava kuva. Ohjeistuksessa on laitettu oikeisiin kohtiin toiminnallisten liikkeiden ohjeistukset. Valittujen laululeikkien tarkoituksena on harjoittaa kehon keskilinjan ylittäviä liikkeitä. Laululeikit, jotka kortteihin valikoituivat ovat Smurffien macarena smurffiina, alkuperäinen esittäjä Los del Rio, kapteeni käskee ja valaskala, alkuperäinen esittäjä Fröbelin palikat.

kuva 3. Kehon keskilinjan ylittäviä liikkeitä harjoittavat kortit (Kuva: Riikka Haapalainen).

Kuva- ja toimintakortteihin tehtiin myös erillinen kirjallinen ohjeistus siitä, kuinka kortteja voi esimerkiksi käyttää. Korteilla ei ole yhtä oikeaa käyttötarkoitusta eikä -tapaa, joten käyttäjällä itsellään on soveltamisen mahdollisuus. Käyttöohjeessa kerrottiin korttien väri teemoittelusta sekä esitettiin muutamia esimerkkejä siitä, kuinka kortteja voisi käyttää.

8.2 Kuva- ja toimintakorttien arviointi

Kuva- ja toimintakortit olivat päiväkodissa kokeilussa kaksi viikkoa. Kortteja testattiin päiväkodin yhdessä 3–5-vuotiaiden lasten ryhmässä. Korttien mukana oli vinkkejä ja ohjeita, kuinka kortteja voisi hyödyntää päiväkodin arjessa. Korteilla ei kuitenkaan ole yhtä oikeaa käyttötapaa tai -tarkoitusta.

Varhaiskasvatuksen työntekijät kokivat kortit pääasiassa positiivisena työvälineenä. Korttien ulkoasu koettiin selkeänä ja toimivana. Päiväkodin työntekijöiltä saaduista palautteista nousi esille korttien helppo käyttöisyys ja toimivuus päiväkodin tiloissa. Korttien toimintoja voi eriyttää helposti eri ikäisille ja eri tasoisille lapsille. 4–5-vuotiaille lapsille sinisten korttien käyttäminen oli sopivan haastavaa, heille puolestaan keltaiset kortit olivat helppoja. Kortteja käytettiin esimerkiksi odotus- ja siirtymätilanteissa. Korttien avulla järjestettiin myös ohjattuja tuokioita. Työntekijät kokivat, että kortit jäävät heille aktiiviseen käyttöön päiväkodin arkeen.

Palautteesta nousi esille korttien käytön tarpeellisuus niiden lasten kanssa, joiden äidinkieli ei ole suomi. Lisäksi kuva- ja toimintakorteista oletettiin olevan hyötyä myös päiväkodin muille lapsiryhmille, esimerkiksi keltaisia kortteja voitaisiin käyttää alle 3-vuotiaiden lasten ryhmässä. Kehittämiskohteena toivottiin lisää sinisiä kortteja. Nyt tuotoksessa oli kolme sinistä korttia. Osa varhaiskasvattajien työntekijöistä koki myös tarpeellisesti korttien jaottelun helppoihin ja vaikeisiin.

Kortteja testattiin myös tämän opinnäytetyöntekijän toimesta päiväkodin lapsiryhmässä. Vanhemmilta kysyttiin tähän lupa aiemmin lähetetyssä kirjeessä. Lasten kanssa käytiin läpi kaikki kortit ohjattuna tuokiona. Lapset osallistettiin tuokioon niin, että jokainen sai vuorollaan käydä nostamassa pöydältä kortin ja näyttää sen muille lapsille. Lisäksi hän sai toimia erimerkkinä, mikä kehon osa tai kehon asento oli kyseessä ja näyttää mallia. Keltaiset kortit osoittautuivat helpoksi lapsille. Vihreät kortit olivat osittain helppoja, ja osittain haasteellisia. Sinisten korttien kanssa lapset kokivat eniten mielenkiintoa. Ne olivat myös haasteellisimmat kortit. Korteissa oli uusia lauluja heille, lisäksi siihen yhdistettynä kehon keskilinjaa ylittävät liikkeet tuottivat haastetta. Esimerkillä näyttäminen ja hidas tahti auttoi lapsia pysymään laululeikissä mukana.

9 Pohdinta

Opinnäytetyön tavoitteena oli kehittää varhaiskasvatuksen lasten liikkumista tukevia kuva- ja toimintakortteja, etenkin odottelu- ja siirtymätilanteisiin. Tämä opinnäytetyöprosessi osoitti, että kuva ja toimintakorttien avulla lapset pystyvät aktiivisesti liikkumaan ja osallistumaan ohjattuihin toimintahetkiin pienessäkin tilassa. Opinnäytetyön tavoite perusteltu ja harkittu. Opinnäytetyöprosessi eteni tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti. Tämän opinnäytetyön teoriaviitekehys tukee opinnäytetyön tavoitetta ja tehtävää.

9.1 Johtopäätökset

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli vahvistaa varhaiskasvatuksen työntekijöiden teoreettista tietoa tukemaan 3–5-vuotiaiden lasten havaintomotoristen toimintojen harjaannuttamista. Opinnäytetyön tavoitteena oli tuottaa materiaalia varhaiskasvatuksen työntekijöille. Toiminnallisen opinnäytetyön tuotoksena syntyi varhaiskasvattajille kuva- ja toimintakortit, jotka tukevat lasten havaintomotoristen toimintojen harjaannuttamista. Havaintomotoriikka on oleellinen osa lapsen kehitystä, koska kokonaisvaltaisesti se yhdistää lapsen ongelmanratkaisua, toiminnan yhteneväisyyttä ja havaitsemista (Jaakkola 2000, 55–56). Tämän vuoksi havaintomotoriikkaa harjoittavat toiminnat osana varhaiskasvatusta ovat tärkeitä.

Tämän opinnäytetyön aihe on rajattu kehittämistarpeen mukaan. Varhaiskasvatukselle on asetettu tavoitteita; kokonaisvaltaista kehitystä, kasvua, hyvinvointia ja terveyttä tulee edistää lapsen kehitystaso ja ikä huomioiden (Opetushallitus 2018, 16). Kronqvistin ja Pulkkisen (2007, 78) mukaan lapsuudessa opitaan erilaisia selviytymistaitoja. Lapsen kehitys on kokonaisvaltaista ja se tapahtuu dynaamisesti. Muutokset kehityksen eri osa-alueilla heijastuvat myös muihin kehityksen osiin. Havaintotoimintojen kehittämällä ja niiden yhdentymisellä pyritään lasten oppivan havaintomotorisia taitoja. Havaintomotorista toimintaa voidaan kehittää erilaisilla puolien ja kehon ääriviivojen hahmotusta tukevilla harjoitteilla ja leikeillä. Niitä tukevat myös erilaiset keskilinjan ylittävät leikit ja harjoitteet. Apuna

harjoitteissa voidaan käyttää muun muassa peilejä tai kehon eri asentojen matkiminen toisen henkilön liikkeistä tai asennoista. Mukana voi olla myös kuvia, joiden pohjalta jäljitellään asentoja. (Sääkslahti 2015, 159–160.) Opetushallituksen (2018, 47–48) mukaan lapsen kehontuntemus ja –hallinta sekä motoristen perustaitojen kehittyminen kuuluvat osaksi varhaiskasvatuksen tehtäviä. Opinnäytetyön teoriaviitekehukseen pyrittiin löytämään monipuolisesti tietoa lasten kasvusta ja kehityksestä. Lisäksi toimeksiantajan kanssa käytiin useita palavereja kuva- ja toimintakorttien suunnitteluun ja käytännön kokemuksiin liittyen. Opinnäytetyön toteutukseen kuului myös tekijän pitämä toiminnallinen hetki päiväkodissa kuva- ja toimintakortteja käyttäen. Kerätyn teoriatiedon ja käytännön toteutuksesta saadun palautteen perusteella opinnäytetyö vastasi tavoitteeseen tuottaa päiväkodin tarpeeseen sopivia toiminnallisuutta lisääviä kuva- ja toimintakortteja.

Tämän opinnäytetyön prosessi sujui opinnäytetyön suunnitelman mukaisesti. Prosessin eri vaiheisiin käytetty aika jakautui epätasaisesti, mutta noudatti kuitenkin Toikon ja Rantasen (2013, 20) konstruktivistista mallia eri vaiheiden osalta. Konstruktivisen mallin mukaileminen oli sopiva tätä opinnäytetyötä tehdessä; vaiheittain eteneminen mahdollisti muun muassa kattavan teoriaviitekehysten keräämisen sekä tuki tekijän toiminnanohjausta koko opinnäytetyöprosessin ajan. Raportissa tulee huomioida myös tavoitteet, jotka muuttuvat prosessin aikana (Vilka & Airaksinen 2013, 161). Tämän opinnäytetyön tekijällä oli ajatuksena tehdä tutkimus siitä, liikkuvatko päiväkotikäiset lapset tarpeeksi. Mutta toimeksiantajan kanssa käydyn dialogisten keskustelujen perusteella aihe muuttuikin kuva- ja toimintakorttien tekemiseen. Keskustelujen perusteella toimeksiantajan tarve aktiivisuutta lisääville apukeinoille nousi liikunnan tutkimusta suuremmaksi.

Vilka & Airaksinen (2013, 157) sanoo, että lopullisen tuotoksen kohdalla voidaan arvioida ja tarkastella, olisiko tuotosta voitu toteuttaa eri tavalla. Opinnäytetyön tekijä oli tyytyväinen työn toteutustapaan. Lopullinen tuotos vastasi pitkälti toimeksiantajan toiveita ja tarpeita. Tämän opinnäytetyön arvioinnissa sekä palautteesta saadun tiedon perusteella mietittiin, että toimintakorteissa olisi hyvä ollut

olla enemmän loruleikkejä. Saadun palautteen perusteella kuva- ja toimintakortit voidaan kuitenkin todeta toimiviksi myös tällaisenaan.

9.2 Luotettavuus ja eettisyys

Kehittämistoiminnassa, kuten opinnäytetyössä, tiedon luotettavuus tarkoittaa sen todenmukaisuuden lisäksi myös hyödyllisyyttä. Luotettavuuteen vaikuttaa tiedon luotettavuus ja pätevyyden lisäksi myös käyttökelpoisuus, vaikuttavuus sekä siirrettävyys. Näillä tarkoitetaan esimerkiksi johdonmukaisuutta ja käsitteiden määrittelyä, tulkintojen ja valintojen näkyväksi tekemistä sekä kehittämisprosessin aikana ilmenneiden asioiden hyödynnettävyyttä. (Toikko & Rantanen 2009, 121–125.) Raportoinnin luotettavuuteen vaikuttaa suuresti lähdekritiikki. Lähteisiin kriittisesti suhtautuessa on hyvä tarkistaa lähteen ikä ja alkuperä, sen uskottavuus ja puolueettomuus sekä kirjoittajan tunnettavuus. (Hirsjärvi ym. 2007, 109–110, 113–114.) Tässä opinnäytetyössä teoriaviitekehystä kerätessä aiheeseen liittyvään tietoon perehdyttiin laajasti ja lähteitä tarkasteltiin kriittisesti. Opinnäytetyössä tiedon ja tuotoksen tulee olla luotettavaa. Luotettavuudella tarkoitetaan tuotetun tiedon todenperäisyyttä (Kylmä & Juvakka 2007, 127.) Tämä opinnäytetyö on toiminnallinen tuotos, joten luotettavuutta voidaan arvioida teoriaviitekehysten perusteella. Luotettavuuden arviointiin voidaan käyttää useita eri kriteereitä, jolloin tekijällä on vastuu soveltaa omaan tuotokseen sopivat arviointikriteerit ja niiden huolehtiminen (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013, 204–205; Kylmä & Juvakka 2007, 127.) Tähän opinnäytetyöhön luotettavuuden arviointikriteereiksi valikoituivat uskottavuus ja reflektiivisyys. Luotettavassa tutkimuksessa teoreettisen viitekehysten tulee olla kattava ja laaja, että kerättyyn tietoon perustuvaa tuotosta voidaan pitää luotettavana (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013, 200–201). Tähän opinnäytetyöhön lähteitä on pyritty keräämään laajasti; teoriaviitekehystä kerätessä on käytetty jonkin verran oppikirjana toimivia kirjoja, mutta myös tieteellisiin tutkimuksiin perustuvia lähteitä on käytetty paljon. Tiedon luotettavuuden takaamiseksi on pyritty käyttämään mahdollisimman tuoretta aineistoa.

Opinnäytetyön luotettavuuden tarkastelussa uskottavuus tarkoittaa sitä, että tutkimuksessa kuvataan yksityiskohtaisesti koko prosessi ja tulokset esitetään selkeästi. Ja lisäksi tuotoksen vahvuuksia ja heikkouksia tarkastellaan rehellisesti. (Kylmä & Juvakka 2007, 128; Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2013, 232; Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013, 198, 204–205.) Toiminnallisen opinnäytetyön uskottavuutta lisää myös henkilöiden, tapahtumien ja paikkojen tarkka kuvaus (Hirsjärvi ym. 2013, 232). Tässä opinnäytetyön prosessissa on pidetty opinnäytetyöpäiväkirjaa, jonka avulla on voitu koko prosessin ajan tarkastella työn kulua. Lisäksi uskottavuutta on lisätty siten, että koko prosessin kulku on pyritty selkeästi ja tarkasti. Uskottavuuden vahvistamiseksi myös prosessin ongelmat ja tuotoksesta saatu kritiikki on kuvattu rehellisesti.

Luotettavuuden kriteerinä reflektiivisyydellä tarkoitetaan sitä, että tekijä tiedostaa omat lähtökohtansa tutkimuksen tekijänä (Kylmä & Juvakka 2007, 129). Opinnäytetyötä tehdessä tekijän täytyy kyetä arvioimaan, vaikuttaako hän itse tutkimuksen kulkuun tai tuloksiin (Mays & Pope 2000). Objektiivisuus on osa reflektiivisyyttä. Objektiivisuudella tarkoitetaan, että asioita tarkastellaan totuudenmukaisina ja muuttamatta. Tekijän on tiedostettava omat ennakkokokemuksensa ja ennakoajatuksensa tutkittavasta aiheesta. Tekijän on tuotava omat ennakkokokemuksensa ja -ajatuksensa selkeästi esille. (Hirsjärvi ym. 2013, 309–310.) Tässä opinnäytetyössä reflektiivisyyttä ajateltiin siten, että toimeksiantaja ja päiväkotioivat entuudestaan tuttuja. Lisäksi osa päiväkodin varhaiskasvattajista sekä lapsista tunnettiin entuudestaan. Paikan ja henkilöiden tunteminen olisivat voineet vaikuttaa tiedon keruuseen ja asian tarkastelussa käytettyyn näkökulmaan sekä positiivisesti että negatiivisesti. Toisaalta omakohtaiset kokemukset helpottivat ymmärtämään toimeksiantajan tarpeita ja lähtökohtia. Opinnäytetyöhön on käytetty ainoastaan luotettavaa ja tieteellisesti todistettua teoriatietoa, joten tekijän omat henkilökohtaiset kokemukset tai ennakkoluulot eivät ole vaikuttaneet opinnäytetyön prosessiin tai tuotokseen.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta (2012) on määritellyt, että hyvässä tieteellisessä käytännössä noudatetaan aina rehellisyyttä, huolellisuutta ja tarkkuutta. Tätä hyvää tieteellistä käytäntöä sovelletaan tutkimuksiin ja niihin verrattavissa oleviin töihin. Tiedonhankintamenetelmien tulee olla eettisesti kestäviä. Hyvään

käytäntöön kuuluvat myös avoimuus ja vastuullisuus tulosten julkistamisessa. Tällä tarkoitetaan toisten tekemien tutkimusten kunnioittamista ja niihin asianmukaisista viittaamista. Lisäksi eettiseen toimintaan kuuluu se, että tarvittavat tutkimusluvut hankitaan asianmukaisesti. Lisäksi tutkimuseettisen neuvottelukunnan (2012) mukaan työssä ei saa käyttää vilppiä, eikä toisten tuotoksia tai havaintoja saa plagioida. Plagioinnilla tarkoitetaan toisen tekemän tutkimuksen, työn, havainnon tai suunnitelman esittämistä omilla nimillä. Tässä opinnäytetyössä on noudatettu suunnitelmallisuutta, tarkkuutta ja rehellisyyttä.

Opinnäytetyöprosessin alusta lähtien pidettiin opinnäytetyöpäiväkirjaa sekä opinnäytetyön suunnitelma kirjoitettiin huolellisesti. Työssä viittaukset toisten tutkimuksiin ja töihin on tehty opinnäytetyöohjeiden mukaisesti. Tähän opinnäytetyöhön liittyvät luvat ja sopimukset, kuten toimeksiantosopimus ja tutkimusluvut on hoidettu asianmukaisesti ennen toiminnallista osuutta. Varhaiskasvatusryhmän lasten huoltajilta pyydettiin kirjallinen suostumus siihen, että lapsi saa osallistua toiminnalliseen tuokioon. Perustuslain (731/1999) nojalla ihmisen perusoikeuksiin kuuluvat yksityiselämän suoja, sananvapaus sekä yhdenvertaisuus. Tässä opinnäytetyössä tämä huomioitiin, siten ettei varhaiskasvatusryhmän lasten ollut pakko osallistua toiminnalliseen hetkeen. Lisäksi kohdehenkilöt saivat vapaaehtoisesti osallistua ja vaikuttaa toiminnallisen hetken suunnitteluun, ideointiin ja kulkuun. Jokaisella osallistujalla on itsemääräämisoikeus, eli heillä oli mahdollisuus missä vaiheessa tahansa sanoa, etteivät haluakaan osallistua.

9.3 Ammatillinen kasvu

Tämän opinnäytetyön aihe muotoutui yhdessä toimeksiantajan kanssa. Opinnäytetyö lisäsi tekijän ammatillisuutta monella tavoin; moniammatillisuus, yhteistyötaidot, tiedonhankinta ja suunnitelmallisuus korostuivat. Tämän opinnäytetyön prosessi oli monivaiheinen ja vaati taitoa yhdistellä eri osa-alueet yhdeksi kokonaisuudeksi. Prosessissa korostui suunnitelman tärkeys. Lisäksi myös tietotaito syventyi koko prosessin aikana, joten opinnäytetyön tekijä sai paljon valmiuksia työskennellä varhaiskasvatuksen parissa.

Moniammatillisen yhteistyötaitojen lisäksi myös itsenäisen työskentelyn tekeminen kehittyivät tämän prosessin aikana. Dialogisen keskustelun ja vuorovaikutustaitojen merkitys kasvoivat opinnäytetyön prosessin aikana. Opinnäytetyön kirjallinen osuus on toteutettu itsenäisesti. Tämä vaati paljon etukäteissuunnittelun lisäksi myös kattavaa ja aktiivista tiedonhankintaa. Lisäksi yhteistyö toimeksiantajan kanssa oli tiivistä koko opinnäytetyön prosessin aikana. Tätä kautta pystyi harjoittamaan moniammatillisten yhteistyötaitojen kehittymistä. Tiedonhankintakeinot kehittyivät opinnäytetyötä tehdessä. Ajoittain haastavaksi osoittautui opinnäytetyön kirjoittamisen lisäksi tiedon hankinta sekä luotettavan lähteen etsiminen. Prosessi on harjaannuttanut luotettavan tiedon hankinnan lisäksi myös raportointaan luotettavasti ja rehellisesti. Opinnäytetyössä aiheen rajausta korostuu ja se on tärkeä osa prosessia, jotta teos on sopivan laaja ja teksti tarpeeksi napakka. Tässä opinnäytetyössä aiheen rajausta tuotti ajoittain haastetta. Opinnäytetyötä tehdessä kehittyivät myös tietokone- ja kirjoitustaidot.

9.4 Hyödynnettävyys ja jatkokehittämisideat

Tätä opinnäytetyötä hyödyntäen voitaisiin teettää pitkittäistutkimus. Varhaiskasvatus ympäristöstä valikoitaisiin kaksi 3–5-vuotiaiden lasten ryhmää. Ennen tutkimuksen aloittamista testattaisiin kohderyhmän lasten motorinen taitotaso. Tämän jälkeen kuva- ja toimintakortteja käytettäisiin vain toisen lapsiryhmän kanssa sovittu aikaväli. Myöhemmin testattaisiin uudelleen kohderyhmien motorinen taitotaso. Tällöin pystyttäisiin näkemään, onko kuva- ja toimintakorteilla ollut merkitystä lasten havaintomotoristen taitojen kehittämisessä.

Tämän opinnäytetyön jatkokehittämisideana voisi tuottaa lisää erilaisia kuva- ja toimintakortteja, kuten laajentamalla korttien määrää. Kuva- ja toimintakorttien avulla voitaisiin kehittää myös erilaisia toimintaratoja tai -tuokioita. Kortteja on myös helppo muokata muihin päiväkodin tarpeisiin. Kortteista hyötyisivät myös päiväkodin muut lapsiryhmät sekä esimerkiksi perhepäivähoitajat. Kuva- ja toimintakorttien mukaan liitetty käyttöohjeen avulla kortteja voi käyttää muutkin kuin vain toimeksiantaja.

Lähteet

- Aalto, K. 2007. 4–6-vuotiaisen lasten havaintomotorinen testistö. Havaintomotoriikan laadulliseen arviointiin ja seurantaan. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Fysioterapian koulutusohjelma. Opinnäytetyö. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:jamk-1198146017-9>. 1.6.2020.
- Alen, M. & Arokoski, J. 2015. Liikunnan ja harjoittelun fysiologiset perusteet. Terveysportti. <https://www.terveysportti.fi/dtk/tyt/koti>. 14.10.2020.
- Burakoff, K. 2019. Asento-, liike- ja tasapainoaistit vuorovaikutuksessa. <https://papunet.net/tietoa/asento-liike-ja-tasapainoaistit-vuorovaikutuksessa>. 2.12.2020.
- Burakoff, K. 2020. Aistit vuorovaikutuksessa. <https://papunet.net/tietoa/aistit-vuorovaikutuksessa>. 2.12.2020.
- Demetriou, A. 2004. Mind, intelligence and development: A cognitive, differential and developmental theory of intelligence. In Cognitive developmental change: Theories, models and measurement, 21–73.
- Fröbelin palikat. Valaskala. <http://www.frobelinpalikat.fi/levyt/fb/ohjeet.pdf>. 1.9.2020.
- Hakala, J. 2004. Opinnäyteopas ammattikorkeakouluille. Helsinki: Gaudeamus Kirja.
- Heinämäki, L. 2004. Erityinen tuki varhaiskasvatuksessa. Erityispäivähoito – lapsen mahdollisuus. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus Stakes. Oppaita 58.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2013. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Honkonen, H. & Rissanen, H. 2011. Ryhmäliikuntaleikit 3–6-vuotiaiden lasten motorisen kehityksen tukena- Liikuntaleikkikansio Uppo-Nallen päiväkotiin. Savonian ammattikorkeakoulu. Toimintaterapian koulutusohjelma. Opinnäytetyö. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201201091130>. 16.10.2020.
- Jaakkola, T. 2000. Liikuntataitojen oppiminen ja taitoharjoittelu. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Joyce, B. & Weil, M. 1986. Models of Teaching.
- Juurikainen, O. 2018. Saatan oppia hitaasti. Vinkkejä toiminta-alueittain opiskelevien lasten ja nuorten opetukseen. Saksa: Sanoina.
- Kankkunen, P. & Vehviläinen-Julkunen, K. 2013. Tutkimus hoitotieteessä. Helsinki: Sanoma Pro Oy.
- Kapteeni käskee. <https://leikkipankki.xn--leikkipiv-12ac.fi/Leikit/Tiedot/497>. 1.9.2020.
- Kauranen, K. 2011. Motoriikan säätely ja motorinen oppiminen. Helsinki: Liikuntatieteellinen Seura.
- Kranowits, C. 2015. Tahatonta tohellusta. Sensorisen integraation häiriö lapsen arkielämässä. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Kronqvist, E-L. & Pulkkinen, M-L. 2007. Kehityspsykologia. Matkalla muutokseen. Porvoo: WSOY Oppimateriaalit Oy.
- Kylmä, J. & Juvakka, T. 2007. Laadullinen terveystutkimus. Helsinki: Edita Prima Oy.

- Lehtinen, N. & Marttila, T. 2018. Liikuntapussi työvälteenä lasten liikkumiseen pienissä tiloissa. Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201803123232>. 25.4.2020.
- Mattila, H., Ruusunen, T. & Uola, K. 2006. Viestinnän työkaluja AMK-opiskelijalle. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.
- Mays, N. & Pope, C. 2000. Assessing Quality in Qualitative Research. *British Medical Journal* 320 (7226), 50–52.
- Ojanen, T., Ritmala, M., Siven, T., Vihunen, R. & Vilen, M. 2011. Lapsen aika. Helsinki: Sanoma Pro.
- Opetushallitus. 2018. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet.pdf. 30.3.2020.
- Perustuslaki 731/1999.
- Pulli, E. 2001. Opi liikkuen, liiku leikkien. Liikuntaa esiopetukseen. Helsinki: Kustanneosakeyhtiö Tammi.
- Salonen, K. 2013. Näkökulmia tutkimukselliseen ja toiminnalliseen opinnäytetyöhön. Opas opettajille, opiskelijoille ja TKI-henkilöstölle. Kehittämissuunnitelman vaiheet ja sisällöt konstruktivisessa mallissa. Turun ammattikorkeakoulu. Puheenvuoroja 72. Tampere: Suomen yliopistopaino, Juvenes Print Oy. <http://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522163738.pdf>. 28.4.2020.
- Salonen, K., Eloranta, S., Hautala, T. & Kinos, S. 2017. Kehittämistoiminta ja kehittämisen menetelmiä ammatillisessa korkeakoulutuksessa. Turun ammattikorkeakoulu. Tampere: Juvenes Print.
- Salpa, P. & Autti-Rämö, L. 2010. Lapsen ensimmäinen vuosi. Kehitys ei etene odotetusti, mitä tehdä? Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Smurffit- macarena smurffiina - Los del Rio 1995. Macarena.
- Sääkslahti, A. 2015. Liikunta varhaiskasvatuksessa. Jyväskylä: PS-Kustannus. Tekijänoikeuslaki. 404/1961.
- Tiippana, K. 2006. Moniaistinen havaitseminen. Teoksessa Hämäläinen, H., Laine, M., Aaltonen, O. & Revonsuo, A. Mieli ja aivot. Kognitiivisen neurotieteen oppikirja. (toim.) Turku: Kognitiivisen neurotieteen tutkimuskeskus, Turun yliopisto. 177–188.
- Toikko, T. & Rantanen, T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Näkökulmia kehittämissuunnitelmaan, osallistamiseen ja tiedontuotantoon. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy.
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. http://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf. 2.12.2020.
- Varhaiskasvatuslaki. 540/2018.
- Vilen, M., Vihunen, R., Vartiainen, J., Siven, T., Neuvonen, S. & Kurvinen, A. 2013. Lapsuus erityinen elämänvaihe. Helsinki: Sanoma Pro Oy.
- Vilka, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Yack, E., Sutton, S. & Aquilla, P. 2001. Leikki linkkinä lapseen. Toimintaterapiaa sensorisen integraation keinoin. Jyväskylä: PS-kustannus.

Tiedote huoltajille

Hei!

Olen Riikka Haapalainen ja opiskelen Sosionomi (AMK)-tutkintoa Karelia-ammattikorkeakoulussa. Koulutukseeni sisältyy varhaiskasvatuksen opintoja ja niiden puitteissa teen opinnäytetyöni lapsenne päiväkotiin. Harjoitteluni aikana heräsi idea opinnäytetyöhön.

Opinnäytetyöni tarkoituksena on kehittää varhaiskasvatuksen työntekijöille materiaalipankki. Materiaalipankki sisältää ”pussukoita”, joissa on erilaisia harjoitteita. Pussukoita käytetään leikinomaisesti päiväkodin arjessa. Harjoitteet kehittävät kehon hahmotusta, kehon keskiviivan ylittämistä sekä kehon osien nimeämistä.

Kehitän materiaalipankkia syksyn 2020 aikana, jonka jälkeen luovutan materiaalipankin ryhmän työntekijöiden ja lasten käyttöön. He käyttävät harjoitteita leikinomaisesti päiväkodin arjessa. Osallistun itse toimintaan muutaman kerran.

Opinnäytetyöni valmistuttua materiaalipankki jää päiväkodin käyttöön. Materiaalipankkiin voi käydä tutustumassa ryhmässä joulukuussa 2020 eteenpäin. Opinnäytetyöni julkaistaan julkisena asiakirjana Theseus-tietokannassa.

Pyydän suostumustanne lapsenne osallistumiseksi materiaalipankin kokeiluun ryhmässä. Allekirjoittamalla suostumuksen lapsenne saa osallistua materiaalipankin harjoitteiden kokeiluun.

Jos teillä herää kysymyksiä, minuun voi olla yhteydessä sähköpostitse:
riikka.haapalainen@edu.karelia.fi

Syksyin terveisin

Riikka Haapalainen

Vanhempien suostumus lapsen osallistumisesta materiaalipankin kokeiluun

Lapseni _____ saa osallistua syksyn 2020 aikana ryhmässä materiaalipankin kokeiluun.

Lapsen huoltajan allekirjoitus

_____/_____/2020.

Paikka ja aika

Palautelomake varhaiskasvattajille

1. Onko kortteja ollut helppo käyttää päiväkodin arjessa?

Kyllä Ei

2. Kerro kokemuksesi korttien käytöstä päiväkodin arjessa?

KIITOS PALAUTTEESTA!

Kuva- ja toimintakorttien käyttöohjeet

Havaintomotoriikalla tarkoitetaan kykyä muunnella liikkumista havaintojen pohjalta sekä kykyä hahmottaa oma asento ja asema suhteessa ympäristöön ja tilaan (Kauranen 2011, 156).

Havaintomotorista toimintaa voidaan kehittää erilaisilla puolien ja kehon ääri-vojen hahmotusta tukevilla harjoitteilla ja leikeillä. Niitä tukevat myös erilaiset keskilinjan ylittävät leikit ja harjoitteet (Sääkslahti 2015, 159–160.)

Kehontuntemus tarkoittaa tietoisuutta kehosta, sekä sen osien tehokkaasta liikutamisesta tai puolestaan osien rentouttamisesta. Lisäksi se on kehon eri osien informaatioita nimistä ja sijainnista, toiminnan kannalta kehon osien suhteista toisiinsa nähden. (Jaakkola 2000, 56.)

Kortteja voi käyttää eritavoin omaa mielikuvitusta sekä lasten motivaation ja mielenkiinnon kohteita mukaillen. Kortit toimivat työvälineenä teille arjessa. Näiden korttien avulla harjoitetaan havaintomotorisia taitoja. Kortit ovat värikoodattuja. Ne harjoittavat eri osa-alueita.

Keltaiset kortit= näiden avulla harjoitellaan kehon osien nimeämistä. Korteissa on kuvitettu ihmisen keho kokonaisuudessaan sekä lisäksi ihmisen kasvot. Näihin on väritetty se alue, jonka nimeä kyseisellä kortilla tarkoitetaan.

Vihreät kortit= näiden avulla harjoitellaan kehon asennon hahmotusta. Korteissa on kuvitettu ihmisen keho sekä pelkästään raajoja. Lisäksi kuviin on lisätty teksti, jossa kerrotaan asennon nimi.

Siniset kortit= näiden avulla harjoitellaan kehon keskilinjan ylittäviä liikkeitä. Kortteissa on laululeikkejä; kortin toisella puolella on sanoitettu ja ohjeistettu laululeikki ja toisella puolella on leikkiin viittaava kuva. Ohjeistuksessa on laitettu oikeisiin kohtiin toiminnallisten liikkeiden ohjeistukset.

